

UiT Norges arktiske universitet

Institutt for barnevern og sosialt arbeid

Hvordan kan deltakelse i aktiviteter på fritiden bidra til hverdagsintegrering av unge flyktninger?

Hverdagsintegrering og aktiviteter på fritiden

Marte Benjaminsen

Masteroppgave i sosialt arbeid, SSO-3900, mai 2023

Forord

Det har vært en krevende og spennende prosess i løpet av studietiden og gjennom arbeidet med denne oppgaven. Jeg har lært mye i denne perioden, samtidig som jeg føler jeg har utviklet meg faglig. Arbeidet med denne oppgaven har vært av stor interesse for meg å gjøre, og jeg har fått gått i dybden på et tema som engasjerer meg.

Jeg vil starte med å takke min arbeidsgiver som har gitt meg mulighet og lagt til rette for at jeg kunne ta dette masterstudiet.

Min læringsgruppe under studiet må nevnes da de har bidratt med motivasjon og mange hyggelige samtaler over teams, takk til dere alle for ei super studietid sammen. Jeg vil også takke min kjære medstudent og kollega Ingvild som har bidratt til et morsomt studieløp, og som alltid vært tilgjengelig når motivasjonen trengte en boost.

Jeg vil videre takke så mye til min veileder Wenche Kjæmpenes for god veiledning og støtte underveis i prosessen med oppgaven. Vil også takke prosjektleder Rita Sørly i HelseIntro prosjektet ved UiT Norges Arktiske Universitet for inspirasjon til mitt tema.

Takk til min familie, mamma og pappa for støtte og hjelp i studietiden. Og ikke minst en stor takk til min kjære samboer og mine flotte, gode barn som har heiet meg frem!

Tromsø, 08.05.23

Marte Benjaminsen

Sammendrag

Bakgrunnen for valg av tema i min undersøkelse henger både sammen med min arbeidserfaring som veileder i NAV i forbindelse med oppfølging av mennesker som har flyktningbakgrunn og mitt engasjement for integrering. I tillegg har HelseIntro prosjektet ved UiT Norges Arktiske Universitet bidratt til inspirasjon for valg av temaet.

Det overordnede temaet for denne oppgaven er begrepet hverdagsintegrering. Målet mitt med denne oppgaven har vært å undersøke og få innsikt i unge flyktnings opplevelser av å delta i en aktivitet på fritiden som en del av hverdagsintegreringen, betydningen av det og hva som er viktig for dem i den forbindelse. Målet med undersøkelsen har også vært å se nærmere på og skape en forståelse av hverdagsintegrering og hvordan deltakelse i aktiviteter på fritiden kan bidra til det. Mitt forskningsspørsmål er: *Hvordan kan deltakelse i aktiviteter på fritiden bidra til hverdagsintegrering av unge flyktninger?*

For undersøkelsen har jeg valgt kvalitativ metode, med semistrukturerte intervjuer av tre innvandrerdommer med flyktningbakgrunn. Intervjuene har jeg gjennomført i samarbeid med en medstudent. I undersøkelsen min har jeg også benyttet empiri fra regjeringen Solbergs integreringsstrategier. Denne oppgaven bygger forskningsmetodisk på en hermeneutisk og en fenomenologisk tilnærming.

Gjennom teoriene sosial kapital, systemteori, samfunnsarbeid, sosiale problemer og marginalisering analyseres data. Deltakelse i hverdagsaktiviteter har betydning for informantene og det kommer frem gjennom deres fortelling om deltakelse i lavterskelaktiviteter.

Nøkkelord: Sosialt arbeid, unge flyktninger, hverdagsintegrering, nettverk, sosial kapital og fritidsaktiviteter, samfunnsarbeid.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Bakgrunn for valg av tema.....	4
1.1.1	Forskningsspørsmål.....	4
1.2	Oppgavens struktur og avgrensning	5
1.3	Formål	6
2	Kunnskapsgrunnlag	6
2.1	Sosialt arbeid og sosialfaglig relevans	6
2.2	Flyktninger og innvandrere.....	8
2.3	Integrering.....	8
2.4	Hverdagsintegrering	10
2.5	Fritidsaktiviteter for barn og unge.....	12
3	Teoretiske perspektiver og rammeverk.....	14
3.1	Systemteori	14
3.2	Sosial kapital og nettverk.....	17
3.2.1	Bourdieu om sosial kapital	17
3.2.2	Coleman og Putnam om sosial kapital	18
3.2.3	Lenkende sosial kapital	20
3.3	Samfunnsarbeid.....	20
3.4	Sosiale problemer og marginalisering	22
3.5	Oppsummering.....	24
4	Metode	24
4.1	Vitenskapelig teori	24
4.1.1	Hermeneutikk og fenomenologi.....	24
4.1.2	Valg av tilnærming.....	25
4.2	Samarbeid med medstudent	26

4.3	Utvalg og rekruttering	26
4.4	Intervju.....	28
4.5	Transkripsjon, bruk av direkte sitat og gjenfortelling	29
4.6	Reliabilitet, validitet og overførbarhet	29
4.7	Etikk	31
5	Presentasjon av data og analyse	33
5.1	Hva sier ungdommene selv om nettverk og aktivitet i fritiden?.....	33
5.1.1	Hva gjør ungdommene på fritiden?.....	36
5.1.2	«Bonding».....	38
5.2	Hva framkommer av offentlige integreringsstrategier om aktiviteten på fritiden og hverdagsintegrering for unge?.....	41
5.2.1	Regjeringens integreringsstrategier.....	42
5.2.2	Hverdagsintegrering	44
5.2.3	«Bridging» og «linking».....	47
5.3	Samfunnsarbeid og hverdagsintegrering	51
5.3.1	Lavterskeltilbud	52
6	Avslutning og oppsummering	54
	Referanseliste	57
	Vedlegg 1: Informert samtykkeerklæring.....	61
	Vedlegg 2: Intervjuguide	64

1 Innledning

Det har vært en tredobling i innvandrerbefolkningen de siste to tiårene, og innvandrere i Norge kommer fra over 200 nasjoner (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2021, s. 3). Det framkommer også fra FN-sambandets nettsider at det er registrert mer enn 100 millioner flyktninger og fordrevne over hele verden for første gang, og årsaker til det er blant annet krigen i Ukraina og andre konflikter som er dødelige (FN-sambandet, 2022). Innvandring til Norge henger sammen med den globale flyktningsituasjonen og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2021) rapporterer at i Norge var det i starten av år 2021 800 094 innvandrere i Norge, der cirka 240 000 hadde bakgrunn som flyktning.

Jeg har jobbet som veileder på NAV i flere år, og har i løpet av min tid som veileder møtt og fulgt opp mennesker som av forskjellige årsaker har behov for bistand og oppfølging for å komme i arbeid. I løpet av denne tiden har jeg jobbet med mennesker som har innvandrer- og flyktning bakgrunn. I denne sammenhengen er integreringsarbeid sentralt og noe som jeg er faglig opptatt av. Integrering fra mitt perspektiv i jobbsammenheng kan jeg gjerne knytte til områder som norske språkferdigheter, formell kompetanse og arbeid og mulighetene hver enkelt har. I møte med mennesker i min jobb som veileder er som oftest målet arbeid. Samtidig er det flere andre områder og faktorer som er sentrale i oppfølgingsarbeidet og i møte med mennesker. Blant annet er jeg opptatt av barn og unges behov og deres muligheter til deltakelse i fritidsaktiviteter. Som veileder på NAV informerer og veileder jeg blant annet om mulighetene for å søke økonomisk stønad hos NAV til å dekke medlemsavgift og kontingent til fritidsaktiviteter for barn dersom familier har lav inntekt.

Inkludering, integrering, tillit, tilhørighet og livskvalitet er viktige i mitt arbeid som sosialarbeider på NAV. Gjennom mitt arbeid har min faglige interesse for integrering av barn og unge økt – hva er det vi ikke ser? Hvordan oppleves hverdagslivet og det som skjer på fritiden hos unge flyktninger og hvilken betydning har det for deres mulighet til å integreres i samfunnet? I prosessen med å finne tema og forskningsspørsmål for oppgaven dukker begrepet *hverdagsintegrering* opp, et begrep som Erna Solberg introduserte i sin nyttårstale i 2016. Vår daværende statsminister Erna Solberg fortalte i sin tale om krig, flyktninger og asylsøkere. Hun stilte spørsmål om skoleklasser kan ha vennegrupper sånn at nyankomne barn får oppleve norske hjem, om vi har en ekstra plass i bilen til fotballtrening til et flyktningbarn og om vi har noen barnebøker å gi videre til flyktningfamilier (NRK, 2016). I talen satte hun søkelys på integrering og begrepet *hverdagsintegrering*. Erna Solberg satte videre fokus på at samarbeid er viktig for å få til integrering, at integrering ikke er

problemfritt, men heller ikke håpløst. Integrering trenger ikke være så vanskelig. Hun nevnte videre i sin statsministertale at alle som vokser opp i Norge må oppleve at vårt samfunn gir de som står på og jobber hardt mulighet til å lykkes. Dette er ikke noe stortinget, regjeringen og kommuner klarer på egenhånd, om våre verdier skal vinne må vi få til det som hun kaller for *hverdagsintegrering* (NRK, 2016).

«Alle vil vinne om vi lykkes med integreringen. Alle vil tape om vi mislykkes» (NRK, 2016).

Språkrådet har påpekt at hverdagsintegrering som begrep knapt har blitt brukt før daværende statsminister tok det i bruk i sin nyttårstale. Og språkrådet mener at ordet hverdagsintegrering dekker et etterlengtet behov for å kunne beskrive innsatsen i hverdagen som vanlige folk gjør for å integrere flyktninger og innvandrere. Hverdagsintegrering ble årets ord i 2016 (Språkrådet, 2016).

Regjeringen Solberg kom med en integreringsstrategi i 2018 og der presenteres en analyse over utfordringene i integreringspolitikken. Hovedutfordringene i integreringspolitikken slik regjeringen Solberg beskriver i sin integreringsstrategi fra 2018 er at mange innvandrere, spesielt flyktninger og kvinner er utenfor arbeidslivet, det er manglende kompetanse og det er utenforskap langs økonomiske, sosiale og kulturelle skillelinjer (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 7). Videre refereres det til SSB levekårsundersøkelse i 2016 som viser at innvandrere har dårlige levekår og lavere sosial og demokratisk deltakelse enn den øvrige befolkningen. I den levekårsundersøkelsen framkommer det også at barn med innvandrerbakgrunn er sterkt overrepresentert i familier med lavinntekt. I integreringsstrategien er de også opptatt av at barn og unge med innvandrerbakgrunn kan delta i aktiviteter på lik linje med andre barn (Kunnskapsdepartementet, 2018).

Regjeringen Solberg gjennom sin integreringsstrategi 2018, mener at manglende integrering i arbeidslivet av flyktninger og kvinner fører til flere sosiale problem som dårlig levekår og lavere sosial og demokratisk deltakelse. Regjeringen Solberg mener det er behov for et integreringsløft (Kunnskapsdepartementet, 2018).

Etter nyttårstalen til Erna Solberg i 2016 finner man begrepet hverdagsintegrering som et tydelig innsatsområde fra regjeringen. Innsatsområdet rundt hverdagsintegrering framkommer i integreringsstrategien «Integrering gjennom kunnskap – Regjeringens integreringsstrategi 2019 – 2022 og i «Hverdagsintegrering»- strategien for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021 – 2024 fra regjeringen (Kunnskapsdepartementet, 2018; Kunnskapsdepartementet, 2021a). Flere fagfolk og forskere blir også opptatt av det som

hverdagsintegrering handler om og det foreligger en pilotundersøkelse fra Dalen et. al. (2022) om hverdagsintegrering som jeg vil komme tilbake til.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2021) skriver at når statusen for integrering legges frem ses det på områder som utdanning, arbeid og inntekt som selvskrevne områder. Det vises også til viktige faktorer i et integreringsperspektiv som er opplevelser av sosiale bånd, tillit og tilhørighet til det norske samfunnet. Det legges også vekt på at integreringsprosesser også må finnes i mellommenneskelige relasjoner i hverdagslivet, og det kan ses i sammenheng med fremveksten av begrepet «hverdagsintegrering». De viser videre til at innvandrere har lavere deltakelse enn resten av befolkningen i frivillige organisasjoner og i politiske institusjoner. På samme tid deltar barn av innvandrere sjeldnere i fritidsaktiviteter enn de som er like gamle, spesielt innvandrerjenter (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2021).

Som Sletten et al. (2015, referert i Jacobsen et al., 2021, s. 7) skriver er deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter viktige kilder til fellesskap, identitet og mestring. Det vil gi de som deltar i organiserte fritidsaktiviteter ferdigheter og erfaringer som har betydning senere i livet, og for mange er fritidsaktiviteter en sentral del av oppveksten (Sletten et al., 2015, referert i Jacobsen et al., 2021, s. 7).

Som nevnt fra regjeringen Solberg vil manglende integrering føre til sosiale problemer. I denne oppgaven vil jeg undersøke nærmere på hva hverdagsintegrering kan være og spesielt vil jeg rette fokus på aktiviteter på fritiden for unge flyktninger. Jeg vil belyse unge flyktningers fortellinger gjennom intervju av ungdommer, de nevnte integreringsstrategiene og forskning på tema integrering og hverdagsintegrering. Temaet i denne oppgaven er deltakelse i aktiviteter på fritiden og hverdagsintegrering for unge flyktninger.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Når jeg begynte å søke etter et tema for min masteroppgave fant jeg og en medstudent Ingvild Evensen et pågående forskningsprosjekt HelseIntro. HelseIntro prosjektet har bidratt til inspirasjon for meg og har ledet meg til temaet hverdagsintegrering. Involverte i dette prosjektet er UiT Norges Arktiske universitet som prosjektleder, NORCE og FAFO som samarbeidende forskningsinstitusjoner og tre deltakende kommuner. I dette forskningsprosjektet skal de bringe fram kunnskap og kompetanse som kan brukes i utviklingsarbeid i NAV og i kommuner. HelseIntro har som mål å bidra til økt kunnskap som kan ha betydning for flyktninger, integrering og deres mulighet til å lykkes i samfunnet (UiT Norges arktiske universitet, u.å.). Jeg og min medstudent kontaktet prosjektleder Rita Sørly, Institutt for barnevern og sosialt arbeid, UiT Norges arktiske universitet og fikk muligheten til å bidra til HelseIntro prosjektets målsetting gjennom å gjøre en kvalitativ undersøkelse og intervju ungdommer med innvandringsbakgrunn. I masteroppgaven benyttes ikke data fra HelseIntro, men vi har fått hjelp med tema og intervjuguide.

HelseIntro er et prosjekt som er delt inn i 5 delstudier og perioden det strekker seg til er fra 2021 – 2025. I min masteroppgave er delstudie 3 det mest relevante, der en ser på utfordringene i hverdagslivet til flyktningfamilier der en av foreldrene har helseutfordringer. Videre ser prosjektet nærmere på hvordan dette innvirker på deltakelsen i introduksjonsprogrammet. Delstudiet er todelt der den ene delen setter søkelys på kvinner, familie og hverdagsliv og den andre delen skal det intervjues ungdommer som har foreldre som har gjennomgått introduksjonsprogrammet. Prosjektet har fokus på hvordan det har påvirket deres hverdagsliv (UiT Norges arktiske universitet, u.å.). Det som er målet i dette delprosjektet er å frembringe kunnskap som kan bidra til å bedre forholdene for flyktninger med helseutfordringer i introduksjonsprogrammet, i tillegg til å bedre deres sjanse for å lykkes i samfunnet og i arbeidsmarkedet. Videre har HelseIntro prosjektet som målsetting å bringe frem kunnskap og kompetanse som kan brukes i utviklingsarbeid hos NAV og i kommunene (UiT Norges arktiske universitet, u.å.)

1.1.1 Forskningsspørsmål

Prosjektet HelseIntro er som nevnt blant annet opptatt av hverdagslivet til ungdommer med flyktningbakgrunn. I tråd med hverdagslivet ledet det meg videre til hverdagsintegrering som fenomen. Spørsmål om hva hverdagsintegrering er og innebærer har bidratt til hva jeg ønsket å se nærmere på i min undersøkelse. Som nevnt innledningsvis har jeg et engasjement knyttet

til integrering, barn og unge. Mine forhåndskunnskaper til temaet integrering har også bidratt til valg av tema og mitt forskningsspørsmål. Mitt forskningsspørsmål er som følgende:

Hvordan kan deltakelse i aktiviteter på fritiden bidra til hverdagsintegrering av unge flyktninger?

For å belyse mitt forskningsspørsmål vil jeg også å trekke inn sosiale nettverk og sosiale relasjoner for unge flyktninger i tråd med deltakelse i aktiviteter på fritiden. Jeg har valgt to underspørsmål som vil kunne bidra inn i min besvarelse av mitt forskningsspørsmål. De er som følgende:

Hva forteller ungdommene selv om fritid og aktiviteter?

Hva framkommer i offentlige integreringsstrategier om aktiviteter på fritiden og hverdagsintegrering?

1.2 Oppgavens struktur og avgrensning

Oppgaven består av seks kapittel. I det første kapittelet er innledning, bakgrunn for valg av temaet mitt og forskningsspørsmål. Etter det beskriver jeg målsettingen med oppgaven. I kapittel to presenterer jeg kunnskapsgrunnlaget for oppgaven. Deretter i kapittel tre redegjør jeg for teoretiske perspektiver og rammeverk, sosial kapital, systemteori, samfunnsarbeid og sosiale problemer og marginalisering. Kapittel fire er metodekapittel og presentasjon av data og analyse kommer videre i kapittel 5. Til slutt har jeg et kapittel som omhandler avslutning og oppsummering.

I dette prosjektet har jeg intervjuet ungdommer med flyktningbakgrunn. Jeg avgrenset temaet til å omhandle de som kommer til Norge som flyktninger. Selv om jeg har avgrenset min oppgave til å omhandle unge flyktninger, vil jeg vise til relevant faglitteratur som omtaler innvandrere. Betydningen og forskjellen på innvandrere og flyktninger vil jeg redegjøre for i kapittel to. Jeg har avgrenset mitt forskningsspørsmål til å gjelde aktiviteter på fritiden for unge flyktninger knyttet til hverdagsintegrering for å kunne gå i dybden på temaet. Jeg har, for å kunne belyse forskningsspørsmålet, benyttet kilder som intervju med ungdom som har flyktningbakgrunn og offentlige og politiske dokumenter. I tillegg er en avgrensning at jeg kun benytter regjeringen Solbergs integreringsstrategier.

1.3 Formål

Målet mitt med denne oppgaven er å undersøke og få innsikt i unge flyktningers opplevelser av å delta i en aktivitet på fritiden som en del av hverdagsintegreringen, betydningen av det og hva som er viktig for dem i den forbindelse. Oppgaven setter søkelys på hvordan unge flyktninger opplever prosessen av hverdagsintegrering med å særlig vektlegge deltakelse i fritidsaktiviteter og det sosiale nettverket. Målet for dette masterprosjektet er å kunne løfte frem de unge flyktningers fortellinger, bidra til økt kunnskap for sosialarbeidere og andre som jobber med mennesker som har flyktningbakgrunn og integreringsarbeid samt flyktningene selv. Dette er et tema som det kan trenges mer kunnskap om i arbeidet med å forebygge og forhindre marginalisering og utenforskap.

Jeg ønsker også å kunne bidra med ny og økt kunnskap inn til prosjektet HelseIntro på en slik måte at det kan være med på å utfylle prosjektets mål om å frambringe kunnskap og kompetanse som kan brukes i utviklingsarbeid i kommunene og i NAV.

2 Kunnskapsgrunnlag

I dette kapittelet skal jeg redegjøre for sosialt arbeid og oppgavens sosialfaglige relevans. Jeg skal også redegjøre for innvandrere og flyktninger, integrering, hverdagsintegrering og fritidsaktiviteter. Kunnskapsgrunnlaget som jeg redegjør for i dette kapittelet vil gi et innblikk i temaet for mitt prosjekt og min videre analyse.

2.1 Sosialt arbeid og sosialfaglig relevans

Ifølge Hansen et al. (2017, s. 29) er det et mål i sosialt arbeid å hjelpe mennesker til økt livskvalitet. Det er også et mål å ha fokus på «personen i situasjonen» med et helhetlig perspektiv på relasjoner til mennesker og samfunnet som de er en del av. Slik helhetsperspektivet beskrives handler det om å ha fokus på personers levekår fra et hverdagslivsperspektiv. Det kan forklares med at man ser på økonomien, hvordan personen eller grupper lever sitt liv, bor, jobber, hvilke sosiale nettverk personen er en del av og hvilke aktiviteter personen deltar i. Det er viktig å holde fokus på ressurser og problemer på «hele mennesket» (Hansen et al., 2017).

I tråd med målet i sosialt arbeid anser jeg det som relevant for sosialarbeidere og andre som jobber innen feltet å øke kunnskapen om hverdagsintegrering. Slik hverdagsintegrering beskrives av regjeringen Solberg i integreringsstrategien «Integrering gjennom kunnskap» fører manglende integrering i arbeidslivet av flyktninger til dårlig levekår, lavere sosial og

demokratisk deltakelse (Kunnskapsdepartementet, 2018). I det yrkesetiske grunnlagsdokumentet for barnevernspedagoger, vernepleiere, sosionomer og velferdsvitere beskrives sosialarbeidernes samfunnsoppdrag. Samfunnsoppdraget handler blant annet om at sosialarbeidere skal hjelpe mennesker som har behov for hjelp, sikre menneskeverdige levekår og livskvalitet, kjempe for sosial endring, fattigdom og arbeid for sosial rettferdighet (Fellesorganisasjonen, 2021).

Jeg vil også vise til den globale definisjonen av sosialt arbeid som ble vedtatt i den internasjonale sosialarbeiderføderasjonen (IFSW) og den internasjonale organisasjonen for utdanninger i sosialt arbeid (IASSW) i 2014:

Sosialt arbeid er et praksisbasert yrke og en akademisk disiplin som fremmer sosial endring og utvikling, sosialt samhold, myndiggjøring og frigjøring av mennesker. Prinsippene om sosial rettferdighet, menneskerettigheter, kollektivt ansvar og respekt for mangfold er sentrale i sosialt arbeid. På grunnlag av teorier i sosialt arbeid, andre samfunnsvitenskapelige disipliner, humaniora og urfolkskunnskap involverer sosialt arbeid mennesker og strukturer for å møte utfordringer i livet og styrke menneskers livskår (Fellesorganisasjonen, 2017, s. 3).

Jeg vil spesielt trekke frem sosialt samhold og fremme sosial endring og utvikling som viktige samfunnsmandat i sosialt arbeid som relevante i mitt prosjekt. Slik Solem & Nybø (2017) beskriver er det viktig for alle barn å delta i sosiale aktiviteter. Det vil være et sted de føler tilhørighet, et sted der de blir stimulert og et sted som vil være læringsfremmede. Selv om fattigdom ikke er et hovedfokus i mitt prosjekt anser jeg det som viktig å påpeke det som Solem & Nybø (2017, s. 297-298) uttaler om at det er en realitet at barn i fattige familier ikke har tilgang til deltakelse i fritidsaktiviteter og delta i sosiale sammenhenger med venner. Videre utgjør barn med innvandrerbakgrunn nå over halvparten av alle barn i familier som er økonomisk utsatt (Solem & Nybø, 2017, s. 298). Deltakelse i aktiviteter på fritiden og i sosiale sammenkomster anses som viktig for barn og unges følelse av tilhørighet (Solem & Nybø, 2017).

Jeg vil videre belyse tilhørighet i sammenheng til hverdagsintegrering og livskvalitet. Jeg retter søkelyset mot ungdommenes deltakelse i aktiviteter på fritiden og hvordan det kan bidra til hverdagsintegrering. Jeg har også søkelys på sosialt nettverk og etablering av relasjoner gjennom aktiviteter på fritiden. I min undersøkelse er fokuset rettet mot en del av det som beskrives som et helhetsperspektiv, jeg vil også belyse det i et samfunnsperspektiv. Med min

undersøkelse vil jeg belyse et tema som det trengs mer kunnskap om for å kunne å forebygge og forhindre marginalisering og utenforskap.

2.2 Flyktninger og innvandrere

Jeg vil redegjøre for både flyktninger og innvandrere da begge begrepene brukes om hverandre i store deler av litteratur som jeg har benyttet og viser til.

Jeg vil benytte Kunnskapsdepartementet (2021a) sin forklaring på begrepet innvandrere og beskrivelser av ulike variasjoner av innvandring. De personene som selv har innvandret til Norge og som er født i utlandet av utenlandsfødte foreldre kalles innvandrere. De personene som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre kalles norskfødte med innvandrerforeldre. Personer med innvandrerbakgrunn brukes når begge gruppene ovenfor omtales samlet. Innvandrere har ulike bakgrunn og det er stor variasjon iblant annet landbakgrunn, kultur, språk, utdanning, erfaringer og botid i Norge. Det er arbeidsinnvandrere, flyktninger og familieinnvandrere. De personene som har fått opphold i Norge fordi de har behov for beskyttelse er flyktninger (Kunnskapsdepartementet, 2021a, s. 9).

Jeg vil også vise til definisjonen på flyktninger som FN-sambandet viser til på sine nettsider under kategorien «andre viktige begreper om flyktninger og asyl»:

En flyktning er i følge FNs flyktningkonvensjon en person som har flyktet fra sitt hjemland og med rette frykter for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en bestemt sosial gruppe. Personen som flykter må ha krysset en internasjonal landegrense for å regnes som flyktning (FN-sambandet, 2022).

2.3 Integrering

Ifølge Berg (2011, s. 32) ble det i 1982 markert et veiskille da kommunene overtok ansvaret for bosetting og integrering av flyktninger. Flyktningarbeidet ble profesjonalisert og ansvaret for det forvaltningsmessige ble lagt til kommunene. Gjennom 30 år skjedde det en utvikling med kommunalt flyktningarbeid og det utviklet seg til et helt eget område innen forvaltning og fagfelt. Berg (2011, s. 33) beskriver at integreringsbegrepet kan forstås på ulike måter, og at det avhenger av hva vi velger å ha som fokus. Begrepet integrering brukes som en betegnelse på en forvaltningsoppgave og et fagfelt i det kommunale flyktningarbeidet, og dette handler om et ansvar for å tilrettelegge for integrering. I dette ansvaret som kommunene har ligger det blant annet oppgaver som boligetablering og språkopplæring og det er oppgaver som myndighetene knytter til kommunens ansvar (Berg, 2011). I følge Berg (2011, s. 34) kan

integreringsbegrepet i dagligtale forstås nærmest som tilpasning og at vi ofte møter begrepet i dagligtale som en ensidig tilpasningsprosess. Berg (2011) bruker begrepet det relasjonelle integrasjonsbegrepet og i det er gjensidighet like viktig som tilpasning, og ved å sette det relasjonelle integrasjonsbegrepet opp mot den ensidige tilpasningsprosessen stiller det krav til både minoritets- og majoritetsgrupper. Når det gjelder integrasjon handler det om åpenhet og nytenkning på både individnivå, et relasjonelt nivå og strukturelt nivå og integrasjon vil da bli til noe mer enn en ambisjon om at individer må tilpasse seg (Berg, 2011).

Det har vært noe utfordrende å finne en konkret definisjon av begrepet integrering, men jeg vil også vise til det som Enes et al. (2019) beskriver om integrering. De skriver at integrering er et komplekst begrep, det finnes ingen helhetlig eller enhetlig definisjon på begrepet og det er forskjellige synspunkter på hva begrepet innebærer. Det som er vanlig å bruke i forbindelse med integreringsbegrepet er å bruke deltakelse på forskjellige arenaer i samfunnet og sammenligne innvandrere med befolkningen i sin helhet (Enes et al., 2019, s. 9-10). Enes et al. (2019, s. 10) viser til Østerberg (1977) der han beskriver integrering som en prosess og en samfunnsmessig tilstand. Integrering som tilstand forklares med en tilstand der alle deltakerne i et sosialt system inngår i en sluttet helhet, mens integrering som prosess forklares med hvordan deltakerne gjør seg selv til deler av den helheten (Østerberg, 1977, referert i Enes et al., 2019, s. 10).

I følge Enes et al. (2019) beskrives integreringsprosesser også fra nyere teoretikere. De nyere perspektivene på integreringsprosesser har stort sett gått bort fra å se på integrering utelukkende som en form for assimilering. Enes et al. (2019, s. 10) beskriver assimilering som en type tilnærming til integrering der integrering er en enveisprosess, og det forventes at minoriteten skal tilpasse seg majoriteten, assimilering betyr å gjøre lik. De nyere perspektivene på integreringsprosesser kan trekke i forskjellig grad på ideer fra assimileringsteorier og teorier om multikulturisme. I følge Enes et al. (2019, s. 11) er multikulturisme en tilnærming til integrering der integrering ses på som en toveis prosess der det legges vekt på respekt for forskjeller og de forskjellige grupper sin rett til bevaring av sin egen kultur og identitet. Innenfor multikulturisme vil majoritetssamfunnet påvirkes, endres og bli beriket av å ha kulturelle forskjeller i det samme samfunnet (Enes et al., 2019, s. 11). Enes et al. (2019) viser til at de nyere teoretikerne befinner seg innen teoretiske retninger som:

1. Integrering som multikulturalisme
2. Integrering som en form for segmentert assimilering innenfor ulike dimensjoner (Enes et al., 2019, s. 11-12).

Enes et al (2019, s. 11) viser til teoretikere Glazer & Moynihan (1964) og Kymlicka (1995) som ser integrering som multikulturisme, og beskriver integrering som multikulturisme som at innvandrere kan være med på å forme og endre den eksisterende kulturen der de er ved å beholde sin etniske og kulturelle identitet gjennom integreringsprosessen. Når det gjelder integrering som segmentert assimilering handler det om at det åpnes for bevaring av kulturelle særtrekk i noen deler av samfunnet, mens samtidig i andre deler av samfunnet en forventning og ønske om assimilering over tid (Enes et al., 2019, s. 13).

Enes et al. (2019) beskriver at integrering har blitt et stort område i politikken og integrering av mennesker som har innvandrerbakgrunn har blitt et politisk mål. De har utviklet indikatorer som kan måle integrering og uttaler at en av de viktigste grunnene til å måle integrering er at det anses som en forutsetning for å ha et velferdssamfunn (Enes et al., 2019, s. 9). I sammenheng med at politikken er opptatt av integrering vil jeg vise til det som Brochmann (2017, referert i Enes et al., 2019, s. 9) skriver om motsatsen til integrering:

Marginalisering innebærer undergraving av de sosiale og symbolske båndene mellom individ og samfunn, og fører til svak deltakelse og manglende tilhørighet og innflytelse for dem det gjelder. Fullstendig mangel på integrasjon, ved marginalisering og eksklusjon, er derfor ikke bare en risiko for individet, men også en trussel ovenfor samfunnet som helhet (Brochmann, 2017, referert i Enes et al., 2019, s. 9).

Begrepet integrering beskrives som et komplekst og bredt begrep ut fra ulike perspektiver (Enes et al., 2019). I denne oppgaven redegjør jeg for integrering forstått som både en enveis- og to veis prosess som et kunnskapsgrunnlag for min videre analyse. Integrering er relevant for min undersøkelse da jeg plasserer hverdagsintegrering som en faktor av integrering som redegjøres ovenfor.

2.4 Hverdagsintegrering

I integreringsstrategien «Integrering gjennom kunnskap» fra regjeringen som kom i 2018 presenterte de begrepet hverdagsintegrering, som også Erna Solberg talte om i sin nyttårstale som nevnt tidligere. Målet for hverdagsintegrering er i integreringsstrategien at innvandrere skal oppleve økt tilhørighet og deltakelse i samfunnet. Dette målet skal nås blant annet gjennom å legge til rette for felles møteplasser og regjeringen har et ønske om å styrke de gode fellesskapene og redusere barrierer for deltakelse der. Hverdagsintegrering beskrives i denne integreringsstrategien som noe som skjer der mennesker møtes i store og små fellesskap. De fellesskapene kan være uformelle og formelle arenaer som for eksempel

arbeidsplassen, i barnehagen og skole, i kulturlivet, i bo- og nærmiljø og gjennom engasjement i frivillige organisasjoner og andre deler av sivilsamfunnet (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 43).

I 2021 kom det en ny strategi fra regjeringen, «Hverdagsintegrering - Strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021 – 2024». I denne strategien framkommer det at regjeringen vil blant annet at strategien skal kunne bidra til at barn, unge og voksne med innvandrerbakgrunn deltar i sivilsamfunnet i større grad. Det som framkommer som et av målene i denne strategien er at alle barn og unge skal kunne delta på kultur- og fritidsaktiviteter (Kunnskapsdepartementet, 2021a).

Jeg vil videre vise til en pressemelding fra Kunnskapsdepartementet på regjeringens nettsider i 2021 der kunnskaps- og integreringsminister Guri Melby presenterte regjeringens nye strategi om hverdagsintegrering. Det framkommer i denne pressemeldingen at regjeringen foreslår å styrke bevilgningen med 30 millioner for det neste året til frivillige organisasjoner, som blir midler til hverdagsintegrering i praksis. De ønsker å gjøre tilbudene som bidrar til integrering tilgjengelig for enda flere og vil gjennom denne strategien vise at det sivile samfunn er en nøkkelaktør som gjennom møteplasser og nettverker skaper sosial inkludering. Melby uttaler at strategien forhåpentligvis vil ta oss nærmere til et mer integrert samfunn. (Kunnskapsdepartementet, 2021b). Det er noe uklart for meg hva nåværende regjering Støre sier om og hvordan det jobbes med integreringsstrategiene til regjeringen Solberg. Det kan se ut til at det arbeides med en ny integreringsmelding. Regjeringen Støre ønsker nye innspill til en ny integreringsmelding som skal legges uten våren 2024, der et av hovedmålene er å få flere i arbeid. Det vises også til flere mål som blant annet handler om å bygge sterkere fellesskap og gode fellesarenaer (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2023).

Som følge av integreringsstrategiene til regjeringen Solberg har det blitt gjort nyere forskning og Dalen et al. (2022) har utgitt en rapport fra Fafo - en pilotundersøkelse om hverdagsintegrering. Ifølge Dalen et al. (2022, s. 20) har ikke begrepet hverdagsintegrering forankring i den akademiske litteraturen, men begrepet kan ses i sammenheng med forskjellige lignende og overlappende begreper som handler om de myke og ikke-økonomiske delene ved en integrasjonsprosess. Det som er felles for disse er at de er knyttet til menneskers subjektive oppfatninger, opplevelser og følelser og sosiale relasjon mellom mennesker i hverdagen (Dalen et al., 2022). Slik jeg anser det ut fra beskrivelsen fra Dalen et al. (2022), har hverdagsintegrering flere elementer knyttet til relasjoner i hverdagen enn begrepet integrering fordi hverdagsintegrering beskrives som noe som skjer mellom

mennesker. Dette vil blant annet tydeliggjøres i min analyse. Jeg vil hovedsakelig rette søkelyset mot den delen av hverdagsintegrering som er knyttet til målet fra regjeringen om at alle barn og unge skal kunne delta på en kultur- og fritidsaktivitet (Kunnskapsdepartementet, 2021a).

2.5 Fritidsaktiviteter for barn og unge

I denne oppgaven retter jeg søkelys på hvordan deltakelse i aktiviteter på et generelt grunnlag kan bidra til hverdagsintegrering av ungdommer med flyktningbakgrunn, samtidig vil forskjellen på en organisert fritidsaktivitet og annen aktivitet synliggjøres. Jeg vil redegjøre for organiserte fritidsaktiviteter for å belyse begrepet og betydningen av hva en organisert fritidsaktivitet er.

Det er et stort fokus og engasjement i samfunnet vårt på at alle barn og unge skal få delta i fritidsaktiviteter. Ifølge Jacobsen et al. (2021, s. 11) kan organiserte fritidsaktiviteter beskrives som en samlebetegnelse på mange ulike fritidsaktiviteter. Organiserte fritidsaktivitetene har til felles at voksne leder de eller er initiert av voksne, at det er regelmessig og at en gruppe samles. Disse fritidsaktivitetene krever ofte frivillig innsats fra foreldre, og det hører med en form for kontingent eller treningsavgift. Å delta i en organisert fritidsaktivitet er en kilde til opplevelse, tilhørighet og fellesskap. I tillegg bidrar det til lek og glede for barn og unge (Jacobsen et al., 2021). Jacobsen et. al (2021, s. 11) beskriver videre at når barn og unge deltar i fritidsaktiviteter kan det bidra til at de tilegner seg ferdigheter som kan være til nytte på andre områder i livet deres, som for eksempel at de lykkes bedre på skole og utdanning enn de som ikke deltar i en fritidsaktivitet (Sletten et al., 2015, referert i Jacobsen et. al., 2021, s. 11). På denne måten kan de som ikke deltar i fritidsaktiviteter gå glipp av opplevelser og lærdom som de har nytte av i fremtiden (Jacobsen et al., 2021).

I rapport Ungdata, nasjonale resultater fra Bakken (2022) framkommer undersøkelser som er gjennomført på ungdomsskoler og videregående skoler i hele landet. Det som er målet for undersøkelsen, er å blant annet få en oversikt over hva ungdommer holder på med på fritiden. Funnene i undersøkelsen viser at rundt halvparten av norske tenåringer var aktive i en organisasjon, en klubb, et lag eller en forening (Bakken, 2022). I rapporten til Jacobsen et al. (2021) ser de nærmere på ulikheter i organiserte fritidsaktiviteter blant barn og unge for hele landet basert på datamateriale fra Ungdata. Det som beskrives som et hovedfunn i rapporten er at det er tydelige sosiale forskjeller i deltakelse generelt, og det er en markert sosial gradient ved at de ungdommene som har mest ressurser på hjemmebane er de som deltar i

organiserte fritidsaktiviteter i høyest grad. Det vises også forskjeller på hvilken fritidsaktivitet Jacobsen et al. (2021) studerer, da foreldrenes sosioøkonomiske bakgrunn har betydning for deltakelse i idrett, kulturorganisasjoner og regelmessig deltakelse i andre organisasjoner. Når det gjelder deltakelse i fritidsklubber er det ungdom fra hjem med lavest sosioøkonomisk bakgrunn som deltar mest regelmessig i størst grad. Avslutningsvis beskriver Jacobsen et al. (2021) at i rapporten er det lagt til grunn barn og unges deltakelse i jevnlig, faste organiserte fritidsaktiviteter, og påpeker at det vil være viktig med videre forskning på både deltakelse i frivillighet og fritid og oppvekstvilkår generelt ut fra funnene i rapporten.

Det framkommer av oppsummering i rapporten til Jacobsen et al. (2021) at mye av tidligere forskning som handler om hvordan barn og unge deltar i fritidsaktiviteter har handlet om idrett, mens i denne rapporten vises det til et bredere spekter av fritidsaktiviteter. Strandbu et al. (2015) hevder at terskelen for å kunne delta i fritidsaktiviteter og idrett blir stadig høyere på grunn av et voksende kostnadspress. Som et svar på den utviklingen kom fritidserklæringen (Strandbu et al., 2015, referert i Jacobsen et al., 2021, s. 7).

I 2016 ble det signert en fritidserklæring om et samarbeid mellom regjeringen, kommunene, frivilligheten og andre aktører. I august 2022 ble denne erklæringen fornyet og partene i denne erklæringen forplikter seg til å jobbe for at alle barn og unge kan delta i en fritidsaktivitet sammen med andre (Barne- og familiedepartementet et al., 2022). Det framkommer i fritidserklæringen at den bygger på FNs konvensjon om barns rettigheter artikkel 31 som beskrives slik på regjeringens nettsider:

Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter (Statsministeren et al., 2016).

Fritidserklæringen handler om at alle parter må samarbeide om at barn og unge må inkluderes på lik linje og det må samarbeides om å bygge ned barrierer for deltakelse i fritidsaktiviteter. I fritidserklæringen side 3 er de enige om:

1. At alle barn og ungdom skal ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter og til å delta i lek som passer for barnets alder. Gjennom lek og aktivitet blir barn og ungdom inkludert i fellesskap og opplever tilhørighet og mestring.

2. At barn og ungdom skal involveres og ha innflytelse over sin lek og fritidsaktivitetene de skal delta i (Statsministeren et al., 2016).

I min undersøkelse og forskningsspørsmål tar jeg utgangspunkt i å undersøke hvordan deltakelse i aktiviteter på fritiden kan bidra til hverdagsintegrering. Likevel er organiserte fritidsaktiviteter relevant å belyse da det er et sentralt mål i integreringsstrategiene at alle barn og unge skal kunne delta på kultur- og fritidsaktiviteter, som nevnt tidligere.

3 Teoretiske perspektiver og rammeverk

I denne delen av oppgaven vil jeg gå nærmere inn på samfunnsfaglige og sosialfaglige perspektiver. Jeg vil redegjøre for systemteori, sosial kapital, samfunnsarbeid og sosiale problemer og marginalisering som er teorier jeg benytter for å analysere data og besvare mitt forskningsspørsmål.

3.1 Systemteori

Systemteori kan gi en helhetlig forståelse av et sosialt problem. Systemteoriperspektivet er opptatt av hvordan individ og samfunn påvirker hverandre gjensidig. I et hverdagsintegreringsperspektiv er det sentralt at nettverk og samfunn vil kunne ha en betydning.

Ifølge Hansen (2017, s. 49) kommer inspirasjonen til systemteoretisk tenkning fra biologien og i systemteori tar man et bredt blikk som handler om at individ og samfunn gjensidig påvirker hverandre. Det var Mary Richmond (1917) som tidlig på 1900-tallet lanserte begrepet *personen i omgivelsene* innenfor sosialt arbeid. Mary Richmond (1917) illustrerte med dette begrepet at personlige problemer og sosiale forhold påvirket hverandre gjensidig og de var tett forbundne til hverandre. For å knytte systemteorien til det som Mary Richmond illustrerte forklares det med at systemteorien utfyller med teoretisk kunnskap om hvordan påvirkningen mellom individet og omgivelsene faktisk skjer (Hansen, 2017, s. 49). I 1930 ble begrepet systemteori først introdusert i sosialt arbeid, men det ble ikke tatt i bruk systemteoretiske tilnærminger i sosialt arbeid før i 1960-årene. Hansen (2017, s. 50) viser tre faser i utviklingen systemteoretiske tilnærminger innen sosialt arbeid som Karen Healy har presentert. Healy (2014) beskriver opprinnelsen til systemperspektiver i sosialt arbeid og viser til tre faser av systemperspektiver. De tre systemteoriene er generell systemteori i 1960-årene, økosystemperspektiver i 1970-årene og komplekse systemteorier på slutten av 1980-årene

(Healy, 2014). Hansen (2017, s. 52) viser til Inge Bø (2012) som presenterer grunnantagelser for den systemteoretiske tilnærmingen:

- Hel- og delsystemer hvor «alt henger sammen med alt».
- Helheten er noe annet og mer enn summen av de enkelte delene.
- Delene i et system påvirker og påvirkes gjensidig av hverandre.
- Systemiske prosesser påvirkes av ytre rammebetingelser.
- Et system er dynamisk og utløser sirkulære prosesser (Bø, 2012, referert i Hansen, 2017, s. 52-53).

Jeg vil benytte Bronfenbrenners bioøkologiske modell slik den er beskrevet hos Hansen (2017) og Fyrand (2016). Jeg vil anvende teorien som verktøy til å strukturere analysen og til å belyse mitt forskningsspørsmål. Bronfenbrenners modell brukes om mennesker i alle aldre selv om den er utviklet for barns situasjon (Fyrand, 2016, s. 40).

Hansen (2017, s. 56-57) beskriver at Urie Bronfenbrenner (1917-2005) var en russisk/amerikansk psykolog som utviklet en modell kalt bioøkologiske modell som bygger på systemteori. Urie Bronfenbrenners bok «*The Ecology of Human Development*» har han skrevet med sikte for å bidra til teoretisk og empirisk oppdagelse (Bronfenbrenner, 1979). Bronfenbrenner fokuserte først på barnet som et voksende individ og inkluderte etter hvert omgivelsens påvirkning i modellen sin om barns utvikling. Bronfenbrenner videreutviklet den opprinnelige modellen på en slik måte at barnet fremstår som et biologisk individ og en interaktiv deltaker i sin egen utviklingsprosess (Guldbransen, 2006, referert i Hansen, 2017, s. 57). Det fremheves som viktig i modellen å inkludere kunnskap om positive prosesser på forskjellige økologiske systemnivåer, og at både biologiske forhold og omgivelser ses på som kontinuerlig i forandring. Videre framkommer det at denne økosystemtenkningen er veldig relevant i sosialfaglig praksis når det handler om mennesker i en vanskelig livssituasjon, og at det er en tverrfaglig tilnærming der ulike fagfelt samspiller. Det som jeg vil kunne dra nytte av i Bronfenbrenners modell i denne oppgaven er dens helhetsmodell som deles inn i fem systemnivåer. Modellen deles inn i mikrosystemet, mesosystemet, eksosystemet, makrosystemet og krono- eller tidssystemet (Hansen, 2017). Jeg vil kort redegjøre nedenfor for fire system i modellen til Bronfenbrenner for å få frem det helhetlige i denne teorien.

Mikrosystemet handler om de primære sosialiseringarenaer der individer samspiller og møtes daglig. Det er eksempelvis arenaer som familie, skole, barnehage, arbeidsplass og fritidsaktiviteter. I mikrosystemet kan det kartlegges hvordan type aktiviteter, relasjoner og

roller barnet er i eller eksponeres for (Hansen, 2017, s. 58). Fyrand (2016, s. 41) mener også at alle har arenaer som er både tildelt og valgt, og det er det forholdet vi har til de vi omgås med på de forskjellige arenaene som danner vårt eget mikrosystem.

I **mesosystemet** er det forbindelseslinjene imellom mikrosystemene som er viktige. Det framkommer som viktig at personer som er innenfor de ulike mikrosystemene kjenner og støtter hverandre, dette har stor betydning for utviklingen hos barn og ungdom. Det har også betydning at disse systemene ikke har for forskjellige normer og verdier (Fyrand, 2016, s. 41).

Hansen (2017, s. 59) beskriver at **eksosystemet** er det systemet som indirekte påvirker enkeltindividet, og det er systemer som man ikke selv er en del av, men der det skjer eller tas beslutninger som kan påvirke. Her kommer Fyrand (2016, s. 41-42) med eksempler på arenaer som er eksosystemet, det kan være skolen, jobben, kommunestyret og fagforeninger. De beslutninger som tas på eksempelvis slike arenaer kan påvirke (Fyrand, 2016).

Hansen (2017, s. 59) beskriver at i **makrosystemet** handler det om politiske og kulturelle verdier og normer. Det handler om de verdiene og normene som preger et samfunn og som igjen påvirker de andre systemnivåene og samhandlingene som skjer der. De politiske beslutningene som tas på samfunnsnivå har stor innvirkning på hverdagslivet til familier, men også enkeltindivider. Hansen (2017, s. 59) viser også til viktigheten med å være oppmerksom på at det kan være mange oppfatninger på hva som bør legges vekt på når verdier og normer er i konflikt i et flerkulturelt og multietnisk samfunn. Som et eksempel har Hansen (2017, s. 59) vist til krysspress som et barn kan oppleve i en minoritetsfamilie der krysspresset blir på hva som forventes av dem i egen familie versus forventninger fra samfunnet.

Slik Hansen (2017, s. 60) uttaler er modellen og helhetstenkning til Bronfenbrenner et ideal å strekke seg mot i forskning, og slik jeg vil i dette arbeidet anvende deler av modellen. I tråd med Hansen (2017) beskriver Fyrand (2016, s. 43) at Bronfenbrenners modell kan gjøre det enklere å forstå den helheten alle er en del av, i tillegg til hvilke ressurser og problemer som påvirker situasjonen. Bø (2012, referert i Hansen, 2017, s. 60) og Lassbo (1988, referert i Hansen, s. 60) beskriver at modellen har fått kritikk fra forskningsfeltet på at den er for kompleks og vanskelig å håndtere. Videre beskriver Hansen (2017) at man må foreta et utvalg variabler i modellen, med en risiko at viktige forutsetninger kan bli utelatt. Jeg vil benytte deler av modellen videre i min analyse til struktur for analysen. Det vil si at analysen vil bli strukturert ut fra de ulike systemene, fra mikro- til ekso og makro. På denne måten vil jeg også få belyst et helhetlig perspektiv og analyse av det jeg undersøker, hva som kan påvirke

og hvordan ulike system kan påvirke sosiale problem. Denne teorien alene vil ikke kunne belyse og svare på min undersøkelse, men vil kunne være en del av analysestruktur.

3.2 Sosial kapital og nettverk

Vi har et godt utgangspunkt for å håndtere livets utfordringer dersom vi har gode, varige relasjoner som er preget av tillit til andre personer. En viktig del av relasjoner til andre mennesker handler om tilfredstillende av grunnleggende sosiale behov. Ved å delta i nettverk gir det tilgang til ressurser og gjennom relasjoner kan vi få både støtte og hjelp. Tilgangen til relasjoner via nettverk varierer, noen har mye og andre har mindre ressursrike sosiale omgivelser (Schieffloe, 2015, s. 91). Videre viser Schiefloe (2015, s. 92) til at det er viktig med uformelle nettverk som en kilde til ressurser, spesielt på mikronivå. Men nettverk kan også være viktige kvaliteter på meso og makronivå. Sosial kapital blir kalt fellesbetegnelsen for å beskrive og analysere ressurser på de nivåene nevnt over (Schieffloe, 2015).

Når det gjelder relasjoner og sosiale nettverk viser Schiefloe (2015, s. 63) til ordet «homophily» som er et uttrykk fra Lazarsfeld og Merton i 1954, som kan oversettes til «kjærlighet til den som ligner». Ordet kan også forklares nærmere på norsk med at like barn leker best. Det som er poenget med «homophily» er at mennesker søker til andre mennesker som på forskjellige måter ligner på seg selv, de som man kommer overens med kjapt. Schiefloe (2015, s. 63) beskriver videre at Lazarsfeld og Merton viser til to sentrale likhetsdimensjoner, «status homophily», som handler om tilskrevne egenskaper som alder, kjønn, etnisitet og sosioøkonomisk bakgrunn, og «value homophily» som handler om tro, kunnskap, verdier, språk, normer og væremåter.

Jeg vil videre redegjøre kort for tre teoretikere som kan knyttes til sosial kapital. Sosial kapital og nettverk er helt sentral i min videre analyse. Slik det fremstår kan sosial kapital også henge tett sammen med hverdagsintegrering, da hverdagsintegrering handler om opplevelser, følelser og sosiale relasjoner mellom mennesker i hverdagen som nevnt tidligere (Dalen et al., 2022).

3.2.1 Bourdieu om sosial kapital

Det er noen som knytter begrepet sosial kapital og begrepets opprinnelse til Bourdieu sin definisjon av sosial kapital er (Wollebæk & Segard, 2011). Definisjonen til Bourdieu er som følgende: «the aggregate of the actual or potential resources which are linked to possession of a durable network of more or less institutionalized relationships of mutual acquaintance and recognition» (Bourdieu, 1983, s. 249 referert i Wollebæk & Segard, 2011, s. 26).

Schiefloe (2015, s. 93) påpeker også at forståelsen om det sosiologiske ved kapital kan knyttes til Pierre Bourdieu og at kapitalen her deles inn i tre hovedformer som er økonomisk kapital, kulturell kapital og sosial kapital. Den økonomiske kapital knyttes til verdier som kan konverteres til penger, den kulturelle kapital handler om de ressursene til individer som er knyttet til språk, adferds former, kunnskaper, ambisjoner og generelle sosiokulturelle ferdigheter. Når det gjelder sosial kapital så knytter Bourdieu det til de ressursene som er tilgjengelig gjennom nettverk, ikke bare ressurser på individnivå, men også at det er et fenomen som kan gjelde gruppenivå. Sosial kapital på gruppenivå kan skje ved at en gruppe kan få tilført ressurser gjennom deltakernes nettverk eller at sosiale relasjoner og forpliktelser mellom deltakerne i gruppen utgjør kvaliteten i selve gruppen (Schiefloe, 2015, s. 93-94). Wollebæk & Seegard (2011, s. 27) argumenterer for at Bourdieus forståelse av sosial kapital er individentrert og at det fokuseres på bånd mellom mennesker som er observerbare, den sosiale kapitalen er et verktøy for individet for å oppnå noe. Bourdieu (1986) beskriver følgende:

....nettverket av relasjoner er et produkt av investeringsstrategier, individuelle eller kollektive, som, bevisst eller ubevisst, har som formål å etablere eller vedlikeholde sosiale relasjoner som er direkte nyttige, på kort eller lang sikt, det vil si å omforme eksisterende relasjoner, som i nabolaget, på arbeidsplassen eller i familien, til relasjoner som er selektive og som impliserer varige, subjektivt opplevde forpliktelser (som følelser av takknemlighet, respekt, vennskap) (Bourdieu, 1986, s. 250, referert i Schiefloe, 2015, s. 94).

Bourdieu deler kapital inn i tre deler, jeg vil videre redegjøre for Coleman og Putnams teorier om sosial kapital for å vise til et utvidet perspektiv på teorier om sosial kapital.

3.2.2 Coleman og Putnam om sosial kapital

I følge Schiefloe (2015, s. 94) har også den amerikanske sosiologen James Coleman bidratt til å sette sosial kapital inn i samfunnsvitenskapen. En av Colemans hovedpoeng er at man kan se sammenhengen mellom individers rasjonelle handlinger og deres deltakelse på flere nivå ved å benytte begrepet sosial kapital. Sosial kapital knyttes til relasjoner mellom aktører, og er en ressurs som er forankret i en sosial struktur. De viktigste sidene som Coleman belyser ved sosial kapital er at det både er en individuell ressurs og en systemegenskap, og at sosial kapital kan vise seg som en uspesifisert felles gode til alle deltakerne i det sosiale systemet. Årsaken til at det kan vise seg som en felles gode er ifølge Schiefloe (2015, s. 95) at sosial

kapital bidrar positivt til systemet sin måte å fungere på. Wollebæk & Seggaard (2011, s. 27) beskriver at Coleman i motsetning til Bourdieu som vektlegger individrettet måloppnåelse, etablerte sosial kapital som noe som beskriver egenskaper til grupper, institusjoner eller hele samfunnet. Sosial kapital er en ressurs som kan bidra til å løse kollektive dilemmaer og et viktig element i sosial kapital er gjensidige forpliktelser og forventninger (Wollebæk & Seegard, 2011, s. 27).

Robert Putnam var statsviter og hans forståelse av begrepet sosial kapital var inspirert av Colemans forståelse av sosial kapital (Wollebæk & Seggaard, 2011). Ifølge Wollebæk & Seegard (2011, s. 27) kom det et stort gjennombrudd for begrepet som fagbegrep etter Putnams bok *Making Democracy Work* (1993). Putnam (2000/2006, s. 19) hevder at sosial kapital har både et individuelt og et kollektivt aspekt, sosial kapital kan ha et privat ansikt og et offentlig ansikt. Sosial kapital beskrives som en investering der deler av overskuddet på en investering i sosial kapital går til de som står rundt, og en del rett tilbake til den som investerer (Putnam, 2000/2006). Et viktig skille i sosial kapitalers former er mellom den brobyggende og den sammenbindende sosial kapital, også kalt inkluderende og ekskluderende (Putnam, 2000/2006).

Schiefloe (2015, s. 69) viser til begreper som innadvendte og utadrettede nettverk, også kalt «bonding» og «bridging» kjent fra Putnam. Det framkommer at nettverksstrukturer kan i forskjellige grad ses som innadvendte eller utadrettede i forhold til omverden. De nettverkene som binder mennesker tett sammen, som bekrefter identitet og som gir en følelse av tilhørighet kan være familie, vennskap eller annet som fungerer ekskluderende i forhold til omverden, er nettverk som fremstår som «bonding» også kalt innadvendte og ekskluderende. I disse type nettverkene er de som er deltakere sammensveiset, og det kan være at det skal mye til for at nye deltakere aksepteres i nettverket. Innenfor denne typen sosial kapital kan de som er deltakere i nettverket gi støtte og hjelp i situasjoner der det er nødvendig (Schiefloe, 2015, s. 69).

De utadrettede nettverkene som også kalles «bridging» er åpne nettverk som gir en tilgang til andre faglige eller sosiale miljøer. Disse type nettverkene kan være utdanning, arbeid eller deltakelse i frivillige organisasjoner og nettverkene kan bidra til kontakt og samhandling mellom ulike grupperinger i nettverkene. Det som er vanlig i disse nettverkene er at det relativt er lav terskel for inkludering, og på den måten er åpen for nye deltakere (Schiefloe, 2015, s. 69). Slik som Schiefloe (2015, s. 69) videre uttaler er sosial kapital innenfor her veldig nyttig når det kommer til å finne muligheter for nyskaping og innhente informasjon.

De koblingene er viktige for å bygge kontakt og tillit mellom ulike grupperinger sett ut ifra et samfunnsmessig perspektiv. Selv om det er skille mellom «bonding» og «bridging» må det ikke ses på som endelig, da det i virkeligheten er nettverk som fremstår som både åpne og utadvendte eller lukkede og innadvendte (Schiefløe, 2015, s. 69).

I følge Hutchinson (2022, s. 12) vil det gjennom relasjoner mellom mennesker bygges kompetanse og handlingsevne hos individet og i grupper, som blant annet er kjernen i sosial kapital. De relasjonene mellom mennesker skaper tillit og har betydning for problemløsningsevnen i lokal og storsamfunnet.

3.2.3 Lenkende sosial kapital

For å utvide perspektivet på sosial kapital vil jeg redegjøre for lenkende sosial kapital. Woolcock (1998, referert i Schieflo, 2015, s. 27) beskriver fenomenet lenkende sosial kapital, eller koblende sosial kapital. Lenkende sosial kapital handler om forekomsten av uformelle relasjoner og tillit mellom mennesker i forskjellige sosioøkonomiske posisjoner (Woolcock, 1998, referert i Schieflo, s. 27). Wollebæk & Segard (2011, s. 132) beskriver også lenkende sosial kapital, og beskriver at det kan supplere Putnams sammenbindende og overskridende former for kapital. Lenkende sosial kapital bidrar til inkludering av offentlige myndigheter i forståelsen av sosial kapital (Wollebæk & Segard, 2011). Anderson (2004, referert i Wollebæk & Segard, 2011, s. 132) hever at lenkende sosial kapital knyttes til empowerment, og det handler om mektiggjøring og myndiggjøring av borgere. Lenkende sosial kapital muliggjør analysering og kritisering av de former for relasjoner som skjer mellom eksempelvis staten og sivilsamfunnet, mellom offentlig og privat sektor, mellom stat og marked og mellom rik og fattig (Wollebæk & Segard, 2011, s. 133).

3.3 Samfunnsarbeid

Ifølge Batten (1957, referert i Guerra, 2017, s. 264) ble samfunnsarbeid, også kalt community work knyttet til sosialt arbeid, sosialpedagogikk og sosiale endringsprosesser i 1960-åren, spesielt i USA og Storbritannia. Det som ble kalt samfunnsarbeid var det sosiale arbeidet som dreide seg om å skape endringer for hele grupper, områder og fellesskap av folk med felles problemer og byrder. På denne måten tok samfunnsarbeid en annen retning fra sosialt arbeid knyttet til individer til gruppebasert sosialt arbeid. Sosioøkonomiske samfunnsendringer som årsaken til sosiale problemer ble tatt som utgangspunkt i samfunnsarbeid. Dette var en form for sosialt arbeid som begynte i England og i USA med settlementbevegelsen (Guerra, 2017).

Guerra (2017, s. 265) viser til Paul Thyness (1999) som har siden i 1970-årene i Norge beskrevet samfunnsarbeid som en metode for endringsarbeid innen sosialt arbeid som er systematisk og planlagt. Videre viser Guerra (2017, s. 265) til Thyness (1987) og beskriver følgende om samfunnsarbeid:

Samfunnsarbeid som arbeidsmetode i Norge er kort og godt uttrykt som endringsarbeid på gruppe-, organisasjons- eller samfunnsnivå med formål om å:

1. bidra til trivsel og samhold i en gruppe eller et område, det som kan kalles godt sosialt nettverk;
2. fremme kravene til svakt stilte grupper i samfunnet;
3. sørge for størst mulig medvirkning fra dem problemene angår, gjennom organisering av interessegrupper;
4. og utvikle nye tiltak sammen med dem problemene angår, og dermed forbedre samlet servicetilbud og velferd (Thyness, 1987, referert i Guerra, 2017, s. 265)

Paul Thyness (1999, referert i Guerra, 2017, s. 265) beskriver fire hovedkategorier i samfunnsarbeid som er community organizing (folkelig organisering), social planning (borgermedvirkning i plansaker og offentlig planlegging), community action (folkelig mobilisering) og community development (nærmiljøutviklingsarbeid). Jeg vil ta utgangspunkt i det som kalles community development som også kalles for nærmiljøutviklingsarbeid. Utviklingsarbeid i nærmiljø kan forstås som en kombinasjon av de hovedkategoriene, og er en kompleks måte for endringsarbeid. I fagkretser finnes det ingen entydig definisjon av nærmiljøutviklingsarbeid, men det som er typisk i nærmiljøutviklingsarbeid er at arbeidet er basert på empowerment ideologi i tillegg til at det er prosessorientert systematisk og sammenhengende endringsarbeid. Dette endringsarbeidet kan over tid gi resultater (Guerra, 2017, s. 269). Slik Guerra (2017) presenterer nærutviklingsarbeid, innebærer det også en fasilitatorrolle som sosialarbeideren må innta i arbeidet. En fasilitatorrolle vil omhandle jobbing med prosessutvikling, koordinering, opplæring, arbeidsmåter og åpen kommunikasjon i forskjellige ledd. Jeg vil ikke vektlegge fasilitatorrollen videre, men sette søkelys på elementene fra nærutviklingsarbeid. Det som kjennetegnes med nærutviklingsarbeid er en empowerment-tilnærming, og slik Guerra (2017, s. 270) kaller det et «bottom up» arbeid for endring. Det menes med at gruppene definerer ressursene sine, problemene sine og seg selv. Det er også fokus på langvarige prosesser som er forankret i metode om medvirkning og i systemer for aktivt samspill mellom ulike aktører i det offentlige og sivilsamfunnet Guerra (2017, s. 273).

I tråd med det som Guerra (2017) beskriver om samfunnsarbeid beskriver Hutchinson (2022, s. 14) at samfunnsarbeid kan utføres i flere forskjellige sammenhenger og kan innta flere former. Uansett hva rammene er i samfunnsarbeid handler det bestandig om å arbeide med grupper som ønsker å bedre sin egen eller andre sin livssituasjon (Hutchinson, 2022). Hutchinson (2022, s. 16) uttaler videre at samfunnsarbeid ikke kan ses på som en egen arbeidsmåte innenfor sosialt arbeid, i samfunnsarbeid er fokuset at individet står som en del av kollektivet. Videre framkommer at «ved å arbeide med problemforståelse og styrking av handlingskompetanse, er man opptatt av å styrke individet og mobilisere den enkeltes krefter, engasjement og troen på endring kan skje» (Hutchinson, 2022, s. 16). Det som er sentralt innen samfunnsarbeid i dag er å mobilisere de utsatte gruppene og bidra til læring, å bygge sosial kapital, delta som aktive borgere og fremme sosial inkludering (Hendersen & Thomas, 2002, referert i Hutchinson, 2022, s. 52).

Slik Guerra (2017) beskriver er et kjennetegn ved nærutviklingsarbeid en empowerment tilnærming. Slik Askheim (2012, s. 11) beskriver knyttes empowerment til individer og grupper som er i en avmaktssituasjon, og det knyttes til hvordan de kan komme seg ut av makten. Power ligger i ordet empowerment og kan oversettes til styrke, kraft og makt. Det som er utgangspunktet i empowerment er at de avmektige styrkes sånn at de kan få mer selvtillit, bedre selvbilde, økte kunnskaper og ferdigheter. Askheim (2012, s. 12) hevder videre at empowerment vises som et treleddet begrep som også viser en prosess: styrke, kraft og makt. Ved å bli styrket kan de avmektige mobilisere kraft til å komme ut av avmakten, og dermed få økt makt, styring og kontroll over sitt eget liv (Askheim, 2012).

Jeg vil benytte samfunnsarbeid som teori i analyseringen av mine data for å belyse og utvide perspektivet og sammenhengen til hverdagsintegrering og sosialt arbeid.

3.4 Sosiale problemer og marginalisering

I følge Hutchinson & Oltedal (2017, s 16) er fagets område i sosialt arbeid forståelsen og arbeidet med sosiale problemer. Sosiale problemer har utgangspunkt i samfunnsmessige og strukturelle forhold. Sosiale problemer oppleves likevel på individ-, gruppe- og lokalsamfunnivå. Forståelsen av sosiale problemer og hva som er et sosialt problem er en kontinuerlig og dynamisk prosess, og hva som kan anses som sosiale problemer har endret seg over tid. På slutten av 1800-tallet begynte sosialt arbeid å utvikles som fag og profesjon. På samme tid var det store endringer samfunnsmessig i den vestlige verden som førte til sosiale problemer. På denne tiden var industrialiseringen i gang og byene ble større, arbeidere

måtte flytte fra sitt nettverk og arbeidet lange dager mot lite betaling. Om begge foreldrene jobbet, ble barna overlatt til seg selv, i tillegg til at det var mye barnearbeid. Dersom man ble syk eller ikke hadde jobb ble man fattig. De sosiale problemene som oppstod da ble utgangspunktet for oppstarten av sosialt arbeid (Hutchinson & Oltedal, 2017). Sosiale problemer fremstår forskjellig under ulike samfunnsmessige forhold, og samfunnsmessige forhold bidrar til å utvikle, vedlikeholde eller forebygge sosiale problemer (Hutchinson & Oltedal, 2017, s. 22).

Sosiale problemer er utfordrende å definere, og det vil variere på hvordan man forklarer hvorfor et sosialt problem oppstår. Dette vil være avhengig av hvordan teoretisk utgangspunkt man tar (Uggerhøj, 2008). Jeg vil vise til George Ritzer sin definisjon av sosiale problemer som Uggerhøj (2008) viser til:

Vi kan definere sociale problemer som sociale forhold, som en betydelig andel af befolkningen er opmærksomme på, definerer som sociale problemer og opfatter som nødvendige at gribe kollektivt ind over for. Disse sociale forhold er årsagsbestemte og har konsekvenser på det individuelle, det socialpsykologiske og/eller samfundsmæssige niveau (Ritzer, 1986, referert i Uggerhøj, 2008, s. 42).

Wel et al. (2019) beskriver at en bevegelse bort fra å delta og inkluderes på arenaer som er viktige eksempelvis arbeid, skole og sosiale sammenhenger noe som kan beskrives som marginalisering. Risikoen for marginalisering øker dersom man mangler handlingsressurs som utdanning, god helse, sosial støtte og inntekt, og en marginaliseringsprosess kan føre til sosial eksklusjon. Sosial eksklusjon beskrives som at man er utelukket fra deltakelse på flere forskjellige arenaer samtidig. På sosiale arenaer kan det være fritidsaktiviteter, kollegaer og venner. I forhold til det økonomiske kan det være jobb, forbruk og boligmarkedet. Og på det demokratiske og tjenesteytende kan det være deltakelse i valg, skole, NAV-tiltak og helsetjenester (Wel et al., 2019). Wel et al. (2019) hevder videre at det som fungerer best fra politisk hold mot marginalisering og sosial ekskludering er integrering i arbeidslivet og arbeidsinkludering, som også kan ses i sammenheng med det regjeringen Solberg uttaler om sosiale problemer.

3.5 Oppsummering

Teoriene som jeg har redegjort for i dette kapittelet vil benyttes i min analyse. Disse teoriene kan ses i sammenheng med hverandre, men også hver for seg. I min analyse har jeg lagt opp til at systemteorien vil strukturere oppbyggingen av analysedelen og bidra til en helhetlig analyse, i tillegg til at jeg trekker inn elementer for å belyse de ulike systemene fra modellen. Sosial kapital vil jeg benytte i både et individ- og samfunnsperspektiv av analysering av empiri fra informantene og integreringsstrategiene. Samfunnsarbeid, sosiale problemer og marginalisering har relevans i delen av analysen der jeg analyserer empiri fra offentlige dokumenter. I analysen vil jeg vise til sammenhengen av teoriene som jeg benytter.

4 Metode

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for den metodiske tilnærmingen som jeg har benyttet. Jeg vil starte med vitenskapelig teori, valg av tilnærming. Deretter beskriver jeg prosessen fra begynnelsen da jeg har samarbeidet med en medstudent og vi har innhentet data sammen. Jeg vil redegjøre for begrunnelse for valg av tilnærming. Videre vil jeg beskrive utvalg og rekruttering, intervju, analyse, reliabilitet, validitet og overførbarhet. Til slutt redegjør jeg for etiske vurderinger som har vært aktuelle underveis i prosjektet mitt.

4.1 Vitenskapelig teori

Jeg er inspirert av og har benyttet fenomenologi og hermeneutikk som et vitenskapeteoretisk utgangspunkt for metoden og prosessene i arbeidet med mitt masterprosjekt. Slik Thagaard (2013, s. 37) beskriver danner forskerens vitenskapsteoretiske forankring et utgangspunkt for den forståelsen forskeren utvikler i tillegg til har det betydning for hva man søker informasjon om.

4.1.1 Hermeneutikk og fenomenologi

I følge Thornquist (2018, s. 167) handler hermeneutikken om spørsmål som er knyttet til forståelse og fortolkning, og hermeneutikken kan hjelpe oss med å forstå hvordan vi forstår og hvordan verden gir mening. Thornquist (2018, s. 170) viser til Wormnæs (1984:209) som skriver om hermeneutikk slik:

Forståelse er noe helt fundamentalt og ureduserbart, noe som ligger til grunn for at vi oppfatter noe *som* noe. Forståelse er til stede når vi leser, arbeider, lager noe, løser problemer, gjør eksperimenter osv. Forståelse står altså i en slags motsetning til «*tom stirren*» (Wormnæs, 1984, s. 209, referert i Thornquist, 2018, s. 170).

To ord som er sentrale i den hermeneutiske tradisjonen er forståelseshorisont og fordom. Forståelseshorisont kan forstås slik at det omfatter våre samlede oppfatninger, erfaringer og forventninger. Thornquist (2018, s. 171) viser til Gadamer's tanker i forhold til fordom som er at noe går foran og forut. Den bagasjen som er med i forhold til tanker og erfaringer er med på å bestemme det vi forstår og fortolker, vi har alltid en forutforståelse (Thornquist, 2018).

I følge Kvale & Brinkmann (2021, s. 44-45) handler fenomenologien om menneskets livsverden og beskriver fenomenologi innen kvalitativ forskning slik:

Når det er snakk om kvalitativ forskning, er fenomenologien mer bestemt et begrep som peker på interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørens egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av informantene, ut fra den forståelse at den virkelige virkeligheten er den mennesker oppfatter (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 45).

4.1.2 Valg av tilnærming

Jeg plasserer meg i en hermeneutisk og fenomenologisk tilnærming. Når det gjelder min forforståelse og bagasje har jeg kjennskap til temaet, i tillegg til arbeidserfaring med mennesker som har flyktningbakgrunn. All min kunnskap og erfaring vil være en del av min forforståelse og vil ha betydning for fortolkningen og tolkningen jeg gjør. Når det gjelder fenomenologien, vil jeg forsøke å sette min forforståelse til side for å forstå informantens fortellinger slik den fortelles. I følge Thornquist (2018, s. 205) forener Ricoeur filosofi fenomenologien og hermeneutikken, og Ricoeur utviklet en egen fortolkningsteori. Ricoeur så på hermeneutikken og fenomenologien som gjensidig berikende. Fenomenologien holder frem at bevisstheten sikter mot noe og at noe har mening, mens hermeneutikken rettes mot at det som er noe må fortolkes da det ikke er gitt (Thornquist, 2018, s. 205). Med utgangspunkt i denne tilnærmingen kan jeg sette søkelyset på fortellingene til informantene, men også fortolke, tolke og analysere.

Jeg har gjort en kvalitativ undersøkelse med intervju for å komme i dybden av mitt tema i tillegg til å få frem erfaringer, opplevelser og meninger fra ungdommene. I følge Kvale & Brinkmann (2021, s. 20) søker det kvalitative forskningsintervjuet å forstå hvordan verden ser ut fra den som blir intervjuet sin side, og det er et mål å få frem betydningen av menneskers erfaring og opplevelse av verden (Kvale & Brinkmann, 2021).

4.2 Samarbeid med medstudent

Som nevnt tidligere kontaktet jeg og min medstudent Ingvild Evensen prosjektleder i HelseIntro prosjektet. Fra HelseIntro prosjektet fikk vi inspirasjon til våre masteroppgaver. Etter dialog med prosjektleder Rita Sørly i HelseIntro prosjektet ble vi enige om at vi skulle gjøre vår egen datainnsamling med en kvalitativ undersøkelse med å intervju ungdommer med flyktningbakgrunn. Datainnsamlingen har vi gjort selv, og vi har ikke hatt tilgang til data fra HelseIntro prosjektet. Vi har hver våre prosjekter, og ulike forskningsspørsmål og tema. Det som vi har til felles med hverandre og HelseIntro, er overordnede tema hverdagsintegrering og hverdagslivet. Vi valgte å gjøre datainnsamlingen sammen selv om vi har forskjellige innfallsvinkler i våre masteroppgaver. Fra det ble avklart har vi samarbeidet i hele prosessen. Vi fikk tilgang til blant annet intervjuguide og søknad til NSD fra prosjektleder og delprosjektet 3 i HelseIntro som vi sammen gikk igjennom med prosjektleder. Jeg og min medstudent har to ulike prosjekter med forskjellige forskningsspørsmål og innfallsvinkler, men vi har utarbeidet en felles projektskisse for vår datainnsamling som ble levert sammen med søknad til NSD. Med utgangspunkt i HelseIntro prosjektes intervjuguide utarbeidet vi vår egen intervjuguide som var i tråd med våre egne forskningsspørsmål. Vi har samarbeidet om alt fra intervjuguide, samtykkeerklæring, søknad til NSD, felles projektskisse, kontakt med kontaktperson, selve intervjuene som vi gjorde sammen, transkribering og refleksjoner i etterkant.

4.3 Utvalg og rekruttering

I forarbeidet til intervjuene avklarte jeg og min medstudent at vi ønsket 3-7 informanter. Dette med tanke på at det kunne være utfordrende å rekruttere informanter, i tillegg til tidsaspektet for mitt masterprosjekt og et ønske om å bruke tiden til god forberedning og analysering av datamaterialet. Årsaker til at det kunne være utfordrende å rekruttere informanter tenkte vi kunne være både språkferdigheter, men også det å komme i kontakt med ungdommer som har flyktningbakgrunn. Selv om vi fikk fatt i kun tre informanter, kan jeg likevel hente ut relevant informasjon fra intervjuene. Jeg støtter meg til det Kvale & Brinkmann (2021, s. 148) beskriver om at det er et inntrykk fra nyere intervjuundersøkelser at å ha et mindre antall intervjuer og heller bruke tiden mer på å forberedning og analysering av intervjuene ofte en fordel.

I dialog med prosjektleder Rita Sørly for HelseIntro prosjektet fikk jeg og min medstudent informasjon om en mulig kontaktperson som kunne bistå oss med å rekruttere informanter. Dermed fikk vi bruke nettverket til prosjektleder Rita Sørly i HelseIntro prosjektet, noe som

var viktig for å finne frem til informanter. Etter godkjenning fra NSD tok jeg og min medstudent kontakt med denne kontaktpersonen. Etter 01.01.22 er NSD en del av Sikt-Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (NSD, u.å). Til kontaktpersonen som skulle bistå oss sendte vi følgende informasjon:

- Vi ønsker å intervju 3-7 personer.
- Informasjon om at vi ønsker å belyse hvordan unge flyktninger opplever integreringsprosessen med å vektlegge hverdagsintegrering og deltakelse i fritidsaktiviteter.
- Kriteriene våre som er å snakke med innvandrerungdom med flyktningsbakgrunn i alderen 16 – 30 år der minst en av foreldrene har deltatt i introduksjonsprogrammet.
- Vi har ingen preferanser for land eller språk.
- Informasjon om mulighetene for gjennomføringen av intervjuene og informasjon om anonymisering i våre oppgaver og i transkribering.
- Informasjon om godkjenning fra NSD (Norsk senter for forskningsdata AS).
- Samtykkeerklæring og informasjonsskriv.

Kontaktpersonen hjalp oss med kontaktinformasjon til mulige informanter og vi fikk oversikt over språk i tillegg til om det var behov for tolk i samtaler. Jeg og min medstudent gjorde en vurdering i utvalget av hvem vi skulle kontakte. Vi valgte å kontakte fire personer som ikke hadde behov for tolk i samtaler og fikk avtalt tre intervju da en av informantene trakk seg. Ifølge Kvale & Brinkmann (2021, s. 173) skal man være nøye med valg av tolk i forhold til at tolken skal være kulturelt akseptabel og dyktig språklig. I vår vurdering vektla vi at det ville være en kostnad med å benytte tolk, mer tidskrevende i tillegg til at vi reflekterte over at selve intervjusituasjonen kunne bli påvirket dersom vi brukte tolk. Ut ifra egen erfaring med bruk av tolk i jobbsammenheng er det viktig å få en profesjonell tolk som er kvalifisert og god språklig, noe vi ville vært avhengig av dersom vi skulle benyttet tolk.

Informantene vi har intervjuet er i en alder mellom 16-25 år og har bodd relativt kort tid i Norge. Informantene har bodd i Norge mellom 1,5 – 3 år. Etter at jeg og min medstudent hadde gjennomført de tre intervjuene tok vi et valg om å forsøke å rekruttere flere informanter med ønske om å få intervju to til. Vi kontaktet igjen kontaktpersonen vår igjen for å høre om muligheten for å komme i kontakt med flere mulige informanter. Vi lyktes ikke med å få flere informanter, og tok en avgjørelse på at vi ikke startet ny prosess med rekruttering av andre informanter på et annet sted. Dette på grunn av tid og prioritering av transkribering og analyse av det datamaterialet som vi allerede hadde fått.

4.4 Intervju

Ifølge Kvale & Brinkmann (2021, s. 20) søker det kvalitative forskningsintervjuet å forstå hvordan verden ser ut fra den som blir intervjuet sin side, og det er et mål å få fram betydningen av menneskers erfaring og opplevelse av verden. Vi valgte å gjennomføre semistrukturerte intervju med å stille åpne spørsmål, men med fastsatte temaer i tråd med våre forskningsspørsmål. I vår intervjuguide har vi kategorisert temaene vi ønsket å få et innblikk i med noen åpne spørsmål under hver kategori. Kvale & Brinkmann (2021, s. 156) beskriver at det semistrukturerte livsverdensintervjuet søker å få beskrivelser av den intervjuedes livsverden med tanke på å fortolke betydningen av de fenomenene som beskrives. Et semistrukturert livsverdensintervju har flere temaer som skal dekkes og noen forslag til spørsmål, det er preget av åpenhet knyttet til endringer i rekkefølgen og formulering av spørsmål. På denne måten kan man forfølge svarene som gis og de historiene de som intervjues forteller (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 156-157).

Vi satt av god tid i forkant av intervjuene til å gjennomgå samtykkeskjema og informasjonsskrivet for informantene. Vi informerte også informantene om temaene vi vektla og hadde søkelys på for våre masterprosjekter i tillegg til at dette var frivillig og at de kunne trekke seg uansett tidspunkt. Vi forsikret oss om at informantene forstod ved å stille spørsmål om informasjonen var forståelig, og om de hadde noen spørsmål. Intervjuene var individuelle og vi gjennomførte de fysisk ansikt til ansikt. I forkant før vi startet med intervjuet spurte vi informantene om de syntes det var greit at vi tok opp intervjuene med lydopptaker. Vi benyttet oss diktafon knyttet til Nettskjema.no der lydopptakene lagres og der nettsiden er passordbeskyttet med Feideinnlogging. Da vi intervjuet ungdom med flyktningbakgrunn var jeg og min medstudent opptatt av at vi var bevisst på språk, og tydeliggjorde for informantene at de måtte gi oss beskjed dersom de ikke forstod eller ville spørre om noe i tillegg til at vi forsøkte å snakke tydelig.

I forkant av intervjuene avtalte vi hvem som skulle føre intervjusamtalen, og at den andre kan supplere med oppfølgingsspørsmål. Gjennom alle intervjuene deltok begge. Vi planla å ha intervjuene på et sted der det var lett for informantene å finne frem, på biblioteket i sentrum og på Universitetet. Det var viktig for oss å prøve å skape god kontakt, vise interesse og respekt. I tråd med det beskriver Kvale & Brinkmann (2021, s. 160) at de første minuttene er avgjørende i et intervju, og ved at den som intervjuer lytter, viser interesse, forståelse og

respekt kan det skapes god kontakt. Videre kan det også skapes god kontakt ved at den som intervjuer er klar over hva man ønsker å vite i tillegg til å være avslappet (Kvale & Brinkmann, 2021). Dette var noe vi strekte oss etter i våre intervjuer. Vi var bevisste på hvor vi satt i rommet i tillegg til at vi tilså at rommet fremstod som ryddig. Etter første intervju satt vi av tid til refleksjon. Refleksjonene våre var over rollen som intervjuer og over intervjuguiden. I tillegg merket vi at det føltes utfordrende for oss begge å stille flere av spørsmålene som vi hadde på intervjuguiden. Etter første intervju gjorde vi justeringer på intervjuguiden ved å utelukke ett par spørsmål, i tillegg til å endre noe på rekkefølgen på temaene. I et av intervjuene hadde vi valgt et møterom med glassvinduer, slik at personer utenfor kunne se oss og vi dem. I løpet av intervjuet ble jeg forstyrret av en hendelse utenfor møterommet, og mistet litt fokuset i selve samtalen. Dette førte til at min medstudent måtte ta mer over samtalen. Dette kan ha hatt betydning for samtalen i dette intervjuet, selv om det løste seg fint likevel. På neste intervju var vi bevisste på at et møterom med glassvegger kan føre til unødig støy, og klarte stenge ute det som foregikk utenfor da dette også var et møterom med glassvegger.

4.5 Transkripsjon, bruk av direkte sitat og gjenfortelling

Etter intervjuene har jeg hørt på lydfilene og transkribert intervjuene. Et av intervjuene har jeg og Ingvild delt på transkriberingen, men ble enige om hvordan vi skulle transkribere. Kvale & Brinkmann (2021, s. 207) beskriver at dersom man er flere som deler på å transkribere av intervjuene skal man bruke samme skriveprosedyrer. Vi ble enige om å skrive nøyaktig det som ble sagt. I transkripsjonen har jeg skrevet konkret det informantene fortalte og slik de ordla seg. Jeg har valgt å benytte få sitat fra informantene på grunn av språk og setningsoppbygging i min analyse. De sitatene jeg bruker har jeg omskrevet for å få frem forståelsen i det de fortalte, derfor vil det ikke bli et direkte sitat. Jeg har omskrevet de direkte sitatene på grunn av setningsoppbygging da jeg skrev nøyaktig det som informantene sa. Utenom de få sitatene jeg vil hovedsakelig gjenfortelle det informantene fortalte i analysen.

4.6 Reliabilitet, validitet og overførbarhet

Ifølge Brinkmann & Kvale (2021, s. 276) knyttes reliabilitet til forskningsresultatenes konsistens og troverdighet, og det ses i sammenheng med spørsmålet om et resultat kan produseres på nytt på andre tidspunkter av andre forskere. Dette handler om den personen som blir intervjuet ville endre sine svar om en annen forsker intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2021). Thaagard (2013, s. 202-203) referer til Silverman og beskriver at man kan styrke

reliabiliteten med å gjøre prosessen med forskningen gjennomiktig, og at det vil si at man gir en detaljert beskrivelse av forskningsstrategi og analysemetoder, noe jeg gjør. Det samme gjelder for teoretisk gjennomiktighet ved å beskrive det teoretiske ståstedet som er utgangspunktet for tolkningene våre. Dette for at prosessen med forskning kan vurderes trinn for trinn (Thagaard, 2013). Videre framkommer det i Thagaard (2013, s. 203) det en framgangsmåte som kalles «low-inference descriptors» som går ut på at forskeren gjør rede på og skiller hva som er referat fra intervjusamtaler og hva som er forskerens vurderinger. Jeg skiller i analysedelen på hva som er mine vurderinger/tolkninger og fortellinger fra informantene som er fra transkripsjonen. I våre intervjuer benyttet vi en intervjuguide som vi har utarbeidet i forkant med åpne spørsmål, og fastsatte tema. Som tidligere nevnt hadde vi fokus på i intervjuene å sjekke om informantene hadde forstått spørsmålene og vi svarene, spesielt med tanke på språknivå. Jeg vil si at informantene snakket greit norsk, men vi stilte likevel oppfølgingsspørsmål for å få avkreftet eller bekreftet utsagn fra informantene. I følge Thagaard (2013, s. 203) kan også reliabiliteten også styrkes om man er flere forskere som deltar i et prosjekt, det kan være at flere forskere samarbeider og diskuterer beslutninger som er avgjørende i forskningsprosessen. Ved at jeg har samarbeidet med en medstudent har vi vært sammen om datainnsamlingsprosessen, noe som har bidratt til refleksjoner før, under og etter intervjuene. Det kan også styrke reliabiliteten i prosjektet mitt, og trolig for HelseIntro prosjektet også.

Validitet handler om tolkning av data, gyldighet av de tolkningene forskeren kommer fram til, og vi kan vurdere den med spørsmål om resultatene av undersøkelsen representerer den virkeligheten vi har undersøkt (Thagaard, 2013, s. 204). Validitet i forskning kan også styrkes ved gjennomiktighet, at forskeren redegjør for hvordan analysen gir grunnlag for de konklusjonene man kommer frem til (Thagaard, 2013).

Slik Thagaard (2013, s. 210) beskriver overførbarhet, er det fortolkningen som gir grunnlag for overførbarhet i kvalitative undersøkelser og da vil spørsmålet være om den tolkingen også kan være relevant andre steder. For min oppgave vil det ikke være mulig å komme med en konklusjon i denne undersøkelsen med tanke på at det informantene har beskrevet er en sannhet for alle. Det kan derfor ikke overføres. Jeg kan likevel trekke ut en forståelse av fenomenet som jeg har undersøkt i denne oppgaven.

4.7 Etikk

Helt fra starten av mitt masterprosjekt har etikk og etiske retningslinjer vært viktig for prosessen. Slik som Kvale & Brinkmann (2021, s. 95) beskriver er en intervjuundersøkelse en moralsk undersøkelse og er fylt med moralske og etiske spørsmål. Med moralsk undersøkelse menes at samspillet i et intervju påvirker intervjupersonene. Den kunnskapen som produseres i et intervju påvirker synet på mennesket sin situasjon for den som intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 95). I planlegging og i forkant av våre intervjuer har vi måtte reflektere, tatt valg og gjort endringer.

Når vi fikk avklart at våre masteroppgaver kunne knyttes til HelseIntro prosjektet måtte vi også forholde oss til noen kriterier. Kriteriene var å intervju ungdommer som har flyktningbakgrunn og der en av foreldrene har/hadde helseutfordringer og gjennomført introduksjonsprogrammet. Når vi sendte første søknad til NSD med redegjørelse av våre masterprosjekt fikk vi tilbakemelding om at det da ville innhentes ganske sensitive opplysninger om tredjepersoner uten samtykke, og vi fikk tips om alternative måter å løse dette på. Etter drøfting med veileder tok vi et valg om å utelukke informasjon om helseutfordringer og tredjeperson med hensyn til det etiske. Vi beholdt kriteriet om at en av foreldrene skal ha gjennomført introduksjonsprogrammet. Etter de endringene vi gjorde fikk vi også godkjent søknaden hos NSD.

Jeg har forholdt meg til *De nasjonale forskningsetiske retningslinjer for samfunnsfag og humaniora*. Det framkommer i retningslinjene at formålet med forskningsetikk er å fremme fri, god og forsvarlig forskning, i tillegg består forskningsetikken av grunnleggende normer som regulerer god vitenskapelig praksis. Jeg har forholdt meg til retningslinjene i hele prosessen fra planlegging av datainnsamling og underveis, spesielt forpliktelsene knyttet til «hensyn til personer» og «grupper og institusjoner» (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021). Da jeg og min medstudent har intervjuet ungdommer med flyktningbakgrunn har vi vært nøye på at det vi formidlet om samtykke, frivillighet, anonymisering og taushetsplikt skulle være forståelig og at de kan trekke seg når som helst i prosessen. Det har vært viktig for meg å vise respekt for informantene i intervjuene, i tillegg til å legge til rette for at intervjuene skulle oppleves bra. I tillegg til de forskningsetiske retningslinjene har jeg forholdt meg til personvernhandbøk for forskning fra NSD – Norsk senter for forskningsdata for å sikre at personvernet blir ivaretatt (Norsk senter for forskningsdata, u.å.).

Både før og etter intervjuene har jeg og min medstudent hatt refleksjoner rundt intervjusituasjonen og rollen som intervjuer. Før intervjuene var min tanke at det ville gå fint å intervjuer da jeg har lang erfaring med å møte og samtale med andre mennesker. Vi reflekterte også over å skille våre roller som yrkesutøver og som intervjuer i intervjuene. Til tross for våre erfaringer snakket vi om å gå inn i intervjuene med et forskerblikk og forskerbriller. Min forforståelse og mine erfaringer var med meg i intervjuene, men jeg ble også bevisst på min rolle igjennom våre refleksjoner. Etter intervjuene snakket vi også om at intervjusituasjonen opplevdes helt annerledes enn vi utgangspunktet hadde sett for oss at det kunne oppleves. Vi snakket om at settingen med intervjuer – informant ble tydelig i tillegg til at vi hadde en intervjuguide å følge. Flyten i samtalen ble av og til brutt av at vi måtte undersøke hvor vi la an i forhold til spørsmålene som vi hadde og om det var noe som vi ikke hadde spurt om. Det tror jeg kan være med på å forme intervjuene og skille det fra en vanlig samtale. Likevel mener jeg at våre erfaringer med å møte andre mennesker kan ha vært positivt for å skape trygghet i selve intervjusettingen for informanten. Jeg følte meg trygg og rolig i samtalen og det kan ha skapt en ro i intervjusettingen.

Etter første intervju satt vi av tid til å reflektere i etterkant. I våre refleksjoner snakket vi om spørsmål som følte vanskelig å stille, både med tanke på språk, men også for at det kunne virke vanskelig å svare på. Etter våre refleksjoner valgte vi å ta bort ett par spørsmål fra intervjuguiden i tillegg til å endre på rekkefølgen for temaene vi hadde. Dette gjorde vi for at vi selv var usikker på om vi egentlig hadde behov for å få svar på det, i tillegg til at vi opplevde at informanten trolig synes det var vanskelig å svare på. Dette var spørsmål knyttet til årsak til flukt og spørsmål knyttet til kjennskap til introduksjonsprogrammet. De spørsmålene vi tok bort var de spørsmålene med minst relevans for våre forskningsspørsmål og undersøkelser. Etter at vi tok spørsmålene bort, opplevde vi det som mer riktig i intervju nummer 2 og 3. Det var svært nyttig for meg å gjennomføre intervjuene sammen med min medstudent fordi jeg opplevde at vi utfylte hverandre i intervjuene. Min medstudent åpnet, ledet og startet intervjuene mens jeg kom med utfyllende oppfølgingsspørsmål og passet på at vi snakket om alle temaene. Vi har reflektert over at det kan være mulig at informantene har gitt uttrykk for at de har forstått spørsmålene, selv om de kanskje egentlig ikke har forstått. Dette med tanke på språkforståelse og vår formidling og formulering av spørsmålene. Som en del av etiske avveielser og vurderinger har vi vært bevisst og opptatt av å ikke spørre informantene om sensitive tema som vi hadde tanker om kunne oppleves utfordrende eller sårt for informantene. Dette har vi tenkt etter intervjuene kan ha vært en ulempe. Dersom vi

hadde spurt kunne vi muligens fått ytterligere informasjon som kunne bidratt til å belyse mitt forskningsspørsmål ytterligere utover det datamaterialet som vi fikk.

5 Presentasjon av data og analyse

I dette kapittelet vil jeg presentere funnene fra undersøkelsen og analysere dem ved hjelp av oppgavens teoretiske rammeverk. Ved å benytte systemteori, teorier om sosial kapital, samfunnsarbeid og sosiale problemer og marginalisering vil jeg kunne besvare mitt forskningsspørsmål. Målet med min undersøkelse er økt kunnskap om hvordan deltakelse i aktiviteter på fritiden kan bidra til hverdagsintegrering for unge flyktninger. Jeg vil belyse fortellingene fra de unge flyktningene med søkelys på fritid, aktiviteter på fritiden, relasjoner og betydningen av det for hverdagsintegrering. Jeg vil også benytte regjeringens integreringsstrategier som empiri i min analyse. Analysen, presentasjon av funn og empiri fra integreringsstrategier er strukturert ved hjelp av Bronfenbrenners bioøkologiske systemmodell og er inndelt etter mine underordnede forskningsspørsmål som er følgende:

- Hva forteller ungdommene selv om fritid og aktivitet?
- Hva framkommer av offentlige integreringsstrategier om aktiviteter på fritiden og hverdagsintegrering?

5.1 Hva sier ungdommene selv om nettverk og aktivitet i fritiden?

Når informantene beskrev sine nettverk trakk de frem familien som viktig. De tilbringer mye tid hjemme med søsken og foreldre. De gjorde husarbeid sammen, de lagde mat sammen og de delte på oppgavene i hjemmet. Noen syntes det var viktig å tilbringe tid med familien med å bare sitte sammen eller dra å besøke annen slekt. Når temaet venner ble beskrevet var det ulike beskrivelser som ble belyst. Det som var felles for informantene var at det fremstod som vanskelig å få norske venner. Selv om det var vanskelig å få norske venner, ønsket de et nettverk med norske ungdommer. De vennene de hadde ble de som oftest kjent med på skolen. To av informantene hadde venner som var utenlandske, og som de var sammen med. En hadde en norsk venn som vedkommende kun møtte på fotballen, den andre hadde ingen norske venner. For begge de to vektla de at de var med venner på skolen, av og til på fritiden hjemme hos hverandre eller på kino og lignende. En av informantene møtte kun vennene sine på skolen og utenfor hjemmet. Den ene av ungdommene som hadde deltatt på svømmetrening

og som deltok på møteplassen innen kulturseksjonen hadde fått flere venner gjennom aktivitetene og hadde både norske og utenlandske venner.

«Noen ganger går jeg og trener og til møteplassen. Der ble jeg kjent med noen ungdommer, så ja jeg ble kjent med mange».

Informanten uttrykte likevel at det var vanskelig å tenke på hvordan vedkommende skulle få venner når vedkommende kom til Norge, i tillegg til at vedkommende var redd for å snakke norsk og si feile ord. Informanten har fått og blitt kjent med venner både på svømmetrening, på skolen og på møtestedet innen kulturseksjonen. Det framkommer også fra en av informantene at ungdom er vanskelig å bli kjent med, kanskje fordi de har venner fra før. Eldre eller voksne opplevdes derimot ofte veldig hyggelige og imøtekommende. Vedkommende opplevde at voksne og eldre tok seg tid til å snakke, og viser til eksempler med folk vedkommende treffer på bussen eller en nabo som tar seg tid til en prat.

I det som informantene forteller om sitt nettverk, familie og venner er det relevant å se på sammenhengen med botid i Norge. Informanten som opplevde å ha fått flere venner gjennom deltakelse i ulike aktiviteter hadde også bodd lengst i Norge. Jeg vil vise til det som Integrerings- & mangfoldsdirektoratet (2021, s. 14) beskriver om kort botid i Norge. Prosessen med integrering er noe som tar tid, det tar tid for de fleste innvandrere å tilegne seg relevant kompetanse, finne jobb, lære språket eller knytte sosiale bånd i samfunnet (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2021). Da integrering er noe som tar tid kan det informantene forteller gi en forståelse av at de er i en form for prosess i integrering. Ønsket og forsøket på å få seg norske venner kan vise et initiativ i en integreringsprosess fra ungdommenes side. Det kan også tyde på en vilje, en innsats og et initiativ til få et større nettverk med norske ungdommer, til tross for at det opplevs mer forståelse fra venner fra samme hjemland.

Sitatet nedenfor er det en av informantene fortalte.

«Jeg har flere utenlandske venner enn norske, og jeg er mest sammen med dem. Når jeg er sammen med noen av de som snakker samme språk som meg forstår de mye mer enn de norske. Fordi jeg kan ikke forklare alt på norsk, og de kan kanskje ikke forstå meg. Når man er sammen med noen som forstår samme språk, tror jeg det blir litt bedre».

Det kan fremstå som viktig for informantene med forståelse fra sine venner, og det tyder på at språket er noe som kan ha betydning for å oppnå forståelse. Fyrand (2016, s. 41) beskriver at i

valgene i mikrosystemet er likhetsprinsippet viktig, og at vi nærmer oss de personene som kan støtte og styrke oss i vår egen identitet. Dette kan ses i sammenheng med det som to av informantene fortalte om at det oppnås mer forståelse fra utenlandske venner og det er lett å snakke og samtale med andre som er fra samme hjemland. I tråd med det som Fyrand (2016) uttaler om likhetsprinsippet, viser Schiefloe (2015, s. 63-64) til ordet «homophily» fra Lazarsfeld & Merton som på norsk kan bety «like barn leker best». Ved å se på det som informantene forteller om språk og forståelse fra venner som viktig, vil det finnes likhetstrekk i det som «homophily» handler om, nemlig at mennesker søker til og trives best sammen med de som ligner på seg selv. I følge Schiefloe (2015) vil det også handle om kulturell likhet som tro, kunnskap, verdier, språk, normer og væremåter. Det kan fremstå i denne sammenhengen at det kan foreligge en tillit til sine venner som er fra samme hjemland, som igjen kan tyde på at de har gode relasjoner. Schiefloe (2015, s. 65) diskuterer også at «homophily» som en sosial kraft kan vanskeliggjøre relasjonsbygging mellom majoritet- og minoritetsbefolkningen og det kan dermed bli utfordrende med sosial integrering for de gruppene. Ifølge det som informantene forteller om at de stort sett tilbringer tid med venner fra samme hjemland eller andre land utenfor Norge, kan det antydes at en slik utfordring kan være aktuell, men det tydeliggjøres likevel ønsker fra flere å utvide nettverket sitt blant norske ungdommer.

Da informantene har bodd relativt kort tid i Norge, kan det tyde på at det fortsatt foregår en integreringsprosess. Som tidligere nevnt beskrives integrering beskrives som et komplekst begrep og det er ulike synspunkter på hva integrering handler om (Enes et al., 2019). Likevel er det flere områder som trekkes frem som sentrale når status på integrering legges frem. De områdene er utdanning, arbeid og inntekt (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2021). Når integrering ses på her i forhold til arbeid og utdanning, er det noe informantene er etablerte i. Alle informantene går på skole, en av de har en deltidsjobb og en annen hadde hatt en deltidsjobb som vedkommende sluttet i fordi de ikke snakket norsk der. For vedkommende som sluttet i jobb på grunn av at de ikke snakket norsk, kan det tyde på at vedkommende hadde et sterkt ønske om å lære seg norsk gjennom en arbeidsplass.

Etter at begrepet hverdagsintegrering har vokst fram har også integreringsprosesser som skjer i mellommenneskelige relasjoner i hverdagslivet blitt synliggjort (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2021). Hverdagsintegrering handler om de myke sidene ved integrering, og de ikke-økonomiske sidene (Dalen et al., 2022). Det er denne faktoren av integrering som synliggjøres i fortellingene fra informantene. Det som informantene beskriver om sine venner, nettverk og familie anses å handle om relasjoner med venner og andre i

hverdagslivet deres, i tillegg til samhandling med sitt nettverk. Selv om det framkommer fra informantene at de tilbringer tid med familien sin, er de også sammen med venner på ulike arenaer. I et perspektiv på integrering som en enveis eller en toveis prosess som jeg har redegjort for tidligere, kan det antydes at det informantene forteller om utfordringer med å få norske venner kan ligne enveis integreringsprosess. I følge Enes et al. (2019) beskrives en enveis prosess i integrering som en form for assimilering der minoriteten skal tilpasse seg majoriteten. Det kan fra informantenes fortellinger og i denne sammenhengen virke som at det er de som forsøker å tilpasse seg. Informantene forteller følgende:

«Jeg liker å snakke med andre folk og skjønne annen kultur.»

«Jeg tror jeg liker noe om min kultur, og noe om kultur i Norge. Jeg tror at i Norge er det vanskelig å bli venner med en person.»

Med å sette søkelys på fenomenet hverdagsintegrering og hva det kan innebære i fortellingene fra informantene vil det også kunne uttrykkes hvordan hverdagsintegrering mulig kan foregå. Samtidig beskriver Integrerings- & mangfoldsdirektoratet (2021, s. 5) at sosiale bånd, tillit og tilhørighet til det norske samfunn er viktige faktorer i et perspektiv på integrering og hverdagsintegrering. Informantene tilbringer tid sammen med venner fra samme hjemland, men har et ønske om å få seg norske venner. Det kan tyde på en form for tillit til samfunnet da de uttrykker et ønske om å få seg norske venner, samtidig som følelsen av tilhørighet fortsatt søkes etter.

5.1.1 Hva gjør ungdommene på fritiden?

Ifølge Jacobsen et al. (2021, s. 16-17) blir organiserte fritidsaktiviteter i mange ulike sammenhenger snakket om som en viktig integrasjonsarena. Regjeringen har satt tydelige mål for barn og unge knyttet til at alle skal kunne delta i organiserte fritidsaktiviteter og være en del av et fellesskap, men deltar ungdommer med flyktningbakgrunn i organiserte fritidsaktiviteter? De informantene jeg har intervjuet har bodd kort tid i Norge, fra 1,5 opptil 3 år. Informantene kom da til Norge som ungdommer. I tillegg har jeg intervjuet kun tre personer, og det vil derfor være vanskelig å generalisere. Det som kommer fram av fortellingene til ungdommene som jeg har intervjuet som et fellestrekk er at ingen av de er med i en organisert fritidsaktivitet. Organisert fritidsaktivitet menes med en organisasjon der det vanligvis betales en kontingent, som er styrt av voksne og der en gruppe samles (Jacobsen et al., 2021).

Alle informantene beskriver at de trener på treningsstudio, to deltar i gruppetimer og en trener styrketrening. Ut fra beskrivelsen til Jacobsen et al. (2021) om organisert fritidsaktivitet som jeg har vist til, tolker jeg at treningsstudio kan mulig fremstå som en individuell aktivitet, samtidig som det også kan være en sosial arena. To av ungdommene uttrykker at de liker å trene, og det kan virke som at det er motivasjonen for å dra på treningssenter. Disse funnene kan ses i tråd med resultatene Ungdataundersøkelsen nasjonale resultater av Bakken (2022) der det framkommer en klar økning av bruken av treningsstudio blant ungdommer. Det er blitt en trend og andelen av de som bruker treningsstudio øker (Bakken, 2022). Informantene uttaler videre at de drar å trene sammen med en i familien, eller en venn. En av ungdommene uttrykker at trening er egentid og liker å være alene på trening. Ungdataundersøkelsen av Bakken (2022, s. 3) viser at rundt halvparten av norske tenåringer var aktive i en organisasjon, et lag, en forening eller en klubb i 2022, og for ungdommer på videregående skole viser tallene 40%. Ifølge Jacobsen et al. (2021) er det en utfordring å få god kunnskap om deltakelse i fritidsaktiviteter for unge med innvandrerbakgrunn. En grunn til dette kan være at spørreundersøkelser og statistikk ikke klarer å fange opp alle formene for lokalt foreningsliv som er etablert over tiår med innvandring (Jacobsen et al., 2021). Slik undersøkelsen til Bakken (2022) viser er det mange ungdommer som ikke er aktiv i en organisasjon eller lignende, noe mine funn også viser da ingen av informantene deltar i organiserte fritidsaktiviteter.

Selv om informantene trekker først frem trening på treningsstudio som en type eller form for fritidsaktivitet de driver med, forteller de etter hvert om andre aktiviteter de deltar i på fritiden sin der de møter venner. En av de har deltatt på organisert svømmetrening tidligere, der en av foreldrene har tatt initiativet til aktiviteten og vært engasjert. Samme ungdom er også på en type møteplass for ungdom som er en virksomhet som underlagt kulturseksjonen. To av informantene spiller også fotball. Det framkommer som at de ikke er en del av et fotballag eller klubb, men møtes på et sted med andre for å spille fotball. For en av de virker det sporadisk med fotballspilling og når de møtes, og for den andre er det en fast ukedag. Der det er en fast ukedag er det også tilknyttet et opplegg som skolen arrangerer da lærer er til stede. Vedkommende som er med på fotball hver uke hadde hørt om treningen av en venn, likte ikke selve fotballspillingen, men dro likevel og beskriver det som en fin møteplass. Når det gjelder informanten som sporadisk dro og spilte fotball uttrykte personen at fotballen gjorde at vedkommende ble glad. Det kan være mulig at motivasjonen for å delta i denne aktiviteten for den ene er å ha en møteplass for å treffe andre, og kanskje den ene vennen som er norsk, selv

om vedkommende ikke likte å spille fotball. Det kan være av betydning for det sosiale samværet med andre. For den andre som ble glad av å møtes for å spille fotball, kan det tyde på en motivasjon for å møte andre et sted som har positiv betydning for vedkommende. Det som beskrives her fra informantene tyder på en motivasjon til å delta på aktiviteter sammen med andre og som kan anses som noe som fremmer deltakelse i aktiviteter der de er sammen med flere andre. Det som belyses her kan være en form for hverdagsintegrering slik det fremstår.

Andre ting som informantene bruker fritiden sin på er dans. Alle informantene er opptatt av dans, de danser og liker det. De beskriver at de danser hjemme sammen med venner eller familie. Det er også felles for de alle at de bruker fritiden sin mye hjemme sammen med familien. Det framkommer at noen lager mat, hjelper til i hjemmet eller vil bruke tid sammen med familien. Jobb er også vesentlig for en av informantene som beskriver at det var mer tid til aktiviteter før vedkommende startet å jobbe. Det som er vanlig i løpet av en uke er cirka 4 dager med jobb. Det kan være mulig at vedkommende som også jobber ikke får brukt sin fritid på samme måte som før og som trolig ønskelig. En annen informant uttrykte at fritiden ble brukt på en slik måte vedkommende ønsket. Det var en av de som kun var på trening to dager i uka fordi vedkommende skulle jobbe med ting hjemme. For å se det i sammenheng med hva som hemmer og fremmer deltakelse i fritidsaktiviteter kan det med forpliktelser til å bidra hjemme eller å ha en jobb være faktorer som kan hemme deltakelse i en fritidsaktivitet da fritiden blir brukt på andre områder.

5.1.2 «Bonding»

Når vi har gode, varige relasjoner som er tillitsfulle til andre har vi et utgangspunkt som er godt for å håndtere livets utfordringer (Schieffloe, 2015). Informantene uttrykte at de også var mye sammen med venner, og foretrakk å være sammen med venner fra samme hjemland eller fra et annet land. Det var også slik at det opplevdes mer forståelse fra utenlandske venner og at det opplevdes som vanskelig å få nye norske venner. Informantene fortalte også at det er vanskelig å bli kjent med ungdom fra Norge, men at de prøver likevel.

De relasjonene deres som de beskrev var familien, venner på skole og i aktiviteter på fritiden og naboer. En av informantene hadde både norske og utenlandske venner mens de andre hadde en eller ingen norske venner. Samtidig beskrev de at de hadde ønsker om å bli venn med og få et nettverk med norske ungdommer, det er viktig for de å gjøre ting med både norsk og utenlandsk ungdom. Slik en av informantene beskriver nedenfor.

«Jeg tror vi ungdom, selv om vi er fra mitt hjemland eller andre land må gjøre ting med hverandre. Vi må gjøre ting med norsk ungdom og ungdom fra andre land, jeg håper det».

Språk er også et element som informantene beskriver som vanskelig i sammenheng med venner, og bekymring for å si noe feil.

«Sånn som meg som person var jeg ikke så mye sosial, spesielt når jeg skulle bli kjent med norske venner. Jeg var litt redd for hvordan jeg skal snakke, kanskje jeg kan snakke litt feil eller noe sånn. Mine venninner prøver å snakke litt sakte slik at jeg kan forstå og sånn. Det har hjulpet meg mye og jeg har lært nye ting av dem».

I tråd med mine funn viser pilotundersøkelsen til Dalen (2022, s. 79-80) at det er det viktig å ha et nettverk som inkluderer nordmenn, mens det samtidig påpekes at dette nettverket er vanskelig å etablere for innvandrere. Wollebæk & Seggaard (2011, referert i Dalen et al., 2022, s. 79) som beskriver at sosial kapital gjerne knyttes til litteraturen om innvandreres sosiale deltakelse. Det kan antydes at slik det framkommer fra informantenes fortellinger at de har et lite nettverk som inkluderer norske ungdommer. Ut fra at sosial kapital kan knyttes til den sosiale deltakelsen til innvandrere, og det vises til viktigheten med å ha et nettverk som inkluderer nordmenn kan det tyde på en svakere sosial kapital blant informantene.

I beskrivelsen av informantenes nettverk kan det ses i denne sammenhengen med kapital fra Bourdieus teori. Pierre Bourdieu deler kapitalen inn i tre hovedformer som er sosial kapital, kulturell kapital og økonomisk kapital. I den kulturelle kapitalen handler det om de ressursene individer rår over i form av blant annet språk (Schieffloe, 2015, s. 93). På en slik måte kan språkets betydning slik informantene beskriver det begrense ressurser i den kulturelle kapitalen. Videre kan den sosiale kapitalen på et individnivå og et gruppenivå slik Bourdieu omtaler det knyttes til de ressursene som er tilgjengelig gjennom deltakelse i et nettverk. For å sette mine funn i sammenheng med Bourdieus teori om sosial kapital kan deres nettverk forklares med deres sosiale kapital og deres ressurser. Slik som informantene beskrev, er de en del av et nettverk og en gruppe. De har sine venner, sin familie og er en del av en gruppe på ulike nivåer. Med å delta i en fritidsaktivitet som eksempelvis fotballtreninger kan denne gruppen som møtes få tilført ressurser gjennom enkeltindividers nettverk. Slik Schieffloe (2015, s.94) beskriver vil individer eller grupper som får tilgang til ressurser gjennom andre få som konsekvens en for form investering. Med å vise til det individrettede perspektivet av sosial kapital til Bourdieu synliggjøres sosial kapital i et mikro- og mesosystem, og som er

vennskap og familierelasjoner i fortellingene til informantene. I forlengelsen av Bourdieus teori, vil jeg utvide perspektivet i bredere forstand ved å vise til Putnams teori om sosial kapital.

I følge Eimhjellen et al. (2020, s. 7) er to aspekt med sosial kapital som har fått oppmerksomhet knyttet til samfunnsintegrasjon, sammenbindende og brobyggende sosial kapital. Sosial kapital er brukt mye i sammenheng med fellesskap, integrering og frivillig deltakelse (Eimhjellen et al., 2020). Slik Schiefloe (2015, s. 144) beskriver det søker mange innvandrere til sin egen gruppe der de kommuniserer på sitt språk og dyrker sin religion, kultur, væremåte og sine tradisjoner. For innvandrere er også felles etnisk bakgrunn et grunnlag for nettverkene som er personlige og består av familie, som også kan kalles lukkede og innadvendte nettverk. Lukkede og innadvendte nettverk kan gi støtte og trygghet for de i nettverket (Schiefloe, 2015, s. 144). Slik som jeg tidligere har redegjort for er begrepene som innadvendte og utadrettede nettverk også kalt for «bonding» og «bridging» kjent fra Putnams teori (Schiefloe, 2015, s. 69). Dalen et al. (2022, s. 79) viser til Ødegård (2010) som beskriver at man gjerne skiller mellom deltakelse i minoritetsorganisasjoner. De ulike er minoritetsorganisasjoner som retter seg mot bestemte grupper blant annet religiøse organisasjoner og «mainstream» organisasjoner og nettverk som organiserer mennesker på tvers av minoritet og majoritet. De minoritetsorganisasjonene som retter seg mot bestemte grupper kan tenkes å fremme det «bonding» sosial kapital, knytter bånd i gruppen, mens organisasjoner og nettverk som organiserer personer på tvers kan betegnes som «bridging» sosial kapital (Ødegård, 2010, referert i Dalen et al., 2022, s. 79). Informantene beskriver om sitt nettverk og relasjoner, de beskriver at de er sammen med andre fra samme hjemland eller et annet land. De opplever mer forståelse fra de vennene som er fra samme hjemland. Det kan være mulig at de nettverkene der de har venner og familie fra samme hjemland eller andre land kan virke som «bonding» sosial kapital. Det skapes bånd innad i gruppa som de er en del av, og de har tillit til andre i nettverket sitt. Eimhjellen et al. (2020, s. 7) viser til at et «bonding» nettverk kan fungere integrerende for individet i de avgrensede gruppene, og det kan føre til en større tillit til andre mennesker generelt. Dersom integrasjonen som er intern blir for mektig kan det bli bygd opp barrierer for de som er utenfor, noe som kan føre til mistillit til de menneskene som er utenfor. Det som da kan skje er at gruppen får sterke bånd internt i gruppen, men fraværende eller svare bånd eksternt. Disse gruppene vil ha mindre evne til å utvikle mangfoldige, horisontale nettverk som kan på tvers skape tillit og toleranse.

Når dette skjer vil det også kunne hindre kollektiv handlinger mellom mennesker og grupper (Eimhjellen, 2020, s.7).

Informantene beskrev følgende:

«Når jeg møter med de fra mitt hjemland snakker vi morsmål. Og når jeg møter andre fra andre land, snakker vi engelsk. Derfor tror jeg vi ungdommer må få venner for at vi skal lære norsk».

«Jeg liker å skjønne andre sin kultur».

I tillegg var det en av informantene som fortalte at det var viktig for vedkommende å møte andre personer og få venner, likte ikke sitte alene. Ved å vise til mine funn der det tydelig er et ønske om å få norske venner, og forstå andre kulturer. Det tyder på en evne til å utvikle mangfoldige nettverk på tvers, selv om det også framkommer at det oppleves mer forståelse blant venner som er fra samme hjemland, «bonding» nettverk.

5.2 Hva framkommer av offentlige integreringsstrategier om aktiviteten på fritiden og hverdagsintegrering for unge?

Hansen (2017, s. 59) beskriver at eksosystemet i Bronfenbrenners økobiologiske modell handler om systemer som man selv ikke er en del av, men der det tas beslutninger eller skjer aktiviteter som påvirker enkeltindividet indirekte. I likhet Hansen (2017) beskriver Fyrand (2016, s. 41-42) at eksosystemet påvirker indirekte situasjonen til et individ. Eksosystemer er miljøer og institusjoner der det skjer ting som har betydning for personens liv og utvikling (Fyrand, 2016, s. 40). Hansen (2017, s. 58) viser til eksempler som velferdstjenester, nærmiljø, politiske institusjoner, massemedia og næringsliv. I makrosystemet finner vi kulturelle normer og verdssystemer. Det handler i dette systemet om politiske og kulturelle verdier og holdninger. Disse politiske og kulturelle holdningene preger et samfunn og hvordan samhandlingen skjer på de andre systemnivåene (Hansen, 2017, s.59).

Som nevnt innledningsvis beskriver regjeringen Solberg gjennom integreringsstrategien at manglende integrering i arbeidslivet fører til sosiale problemer som dårlige levekår, lavere sosial og demokratisk deltakelse (Kunnskapsdepartementet, 2018). En forutsetning for at politikere skal forholde seg til sosiale problemer er hvordan sosiale problem blir sett på i det offentlige rommet (Hutchinson & Oltedal, 2017, s. 22). Videre uttaler de at utformingen på politikken innvirker på sosiale problemer, og hvilke grep politikken tar for å forebygge og avhjelpe sosiale problemer har betydning for om situasjonen endrer seg (Hutchinson &

Oltedal, 2017). Definisjonen på sosiale problem fra George Ritzer som Uggerhøj (2008) viser til og som jeg har redegjort for tidligere vil kunne ses i sammenheng med de sosiale problemene som regjeringen Solberg har lagt fram. Sosiale problemer kan anses å ha konsekvenser på både individnivå for den enkelte, men også på et samfunnsnivå.

5.2.1 Regjeringens integreringsstrategier

De to sentrale strategiene fra regjeringen som jeg har tatt utgangspunkt i er «Integrering gjennom kunnskap 2019 – 2022» og «Hverdagsintegrering 2021 - 2024». I strategien «Integrering gjennom kunnskap» er det tydelig fokus på et integreringsløft fra regjeringen og at innvandrere skal i større grad delta i arbeids- og samfunnsnivå. Det som framkommer som det viktigste målet er at flere innvandrere kommer i arbeid sånn at de kan forsørge seg selv og sin familie. Samtidig inneholder også denne strategien en forsterket innsats mot utenforskap med tanke på å fremme deltakelse og fellesskap. Spesielt framkommer det som viktig at barn og unge med innvandrerbakgrunn kan delta i aktiviteter og sosiale arenaer i likhet med andre barn, noe som er i tråd med mitt søkelyset i denne undersøkelsen (Kunnskapsdepartementet, 2018). Et av innsatsområdene i strategien er hverdagsintegrering, og målet innen hverdagsintegrering er at innvandrere skal oppleve økt tilhørighet og deltakelse i samfunnet. Som en del av målet skal regjeringen legge til rette for felles møteplasser, styrke de gode fellesskapene og redusere barrierer for å delta (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 43).

I strategien «Hverdagsintegrering» som kom i 2021 er hverdagsintegrering sentralt og har hovedfokuset i strategien. Denne strategien følger opp de fire innsatsområdene som er beskrevet i integreringsstrategien fra 2018 som er utdanning og kvalifisering, arbeid, hverdagsintegrering og retten til å leve et fritt liv. Sivilsamfunnets innsats trekkes frem som viktig for å nå målene i de innsatsområdene og spesielt rettet mot hverdagsintegrering. Strategien «Hverdagsintegrering» følger opp fokuset på tiltaket i integreringsstrategien fra 2019 som er å mobilisere sivilsamfunnet for bedre hverdagsintegrering (Kunnskapsdepartementet, 2021a, s. 10). Denne strategien har som et mål å øke deltakelsen i sivilsamfunnet for barn, unge og voksne med innvandrerbakgrunn, og Kunnskapsdepartementet (2021a, s. 15) beskriver at deltakelse i sivilsamfunnet bidrar til å øke integreringen.

Det er viktig i et hverdagsintegreringsperspektiv at personer med innvandrerbakgrunn er representert i organisasjoner og aktiviteter. Innvandrere kan få økt følelse av tilhørighet og tillit til det norske samfunnet ved å delta i frivillige organisasjoner. Det kan også gi tilgang til

viktige sosiale nettverk som kan føre til at det blir enklere å komme inn på arbeidsmarkedet. Det som framkommer som sentralt og viktig knyttet til min undersøkelse er målet til regjeringen Solberg om at alle barn og unge skal kunne delta på kultur- og fritidsaktiviteter. Kunnskapsdepartementet (2021a, s. 18) viser til at alle barn og unge skal kunne delta, arenaene skal være inkluderende, representative og de skal gi like muligheter for alle. Videre uttaler Kunnskapsdepartementet (2021a) at uansett hvordan organiserte fritidsaktiviteter barn og unge deltar i, gir det et viktig fellesskap som skaper identitet og mestring. Deltakelse i fritidsaktiviteter utvikler språkferdigheter, sosiale ferdigheter, relasjoner og nettverk. Kunnskapsdepartementet (2021a) beskriver tydelig at alle barn skal bli sett og anerkjent for sine erfaringer, kunnskap og kultur som de har med seg og tar med seg inn i fellesskapet, dette uavhengig av deres bakgrunn. De barn og unge som ønsker må kunne få mulighet til å delta (Kunnskapsdepartementet, 2021a). På hvilken måte ble dette fulgt opp av regjeringen Solberg og på hvilken måte følges dette opp av nåværende regjeringen? På hvilken måte skal unge som ønsker å delta i fritidsaktiviteter inkluderes? Informantene i min undersøkelse sier ingenting direkte om dette, men de forteller hva de faktisk gjør. En av informantene hadde tidligere deltatt på svømmekurs, og at årsaken til at vedkommende gjorde det var etter initiativ fra foreldre som ønsket at vedkommende skulle lære seg å svømme. Det kan virke som at det var det som var motivasjonen til å delta i denne aktiviteten.

Mitt søkelys er på betydningen av aktiviteter på fritiden for hverdagsintegrering for unge flyktninger, som også henger sammen med et makro- og eksosystem og som vises som en del av regjeringen Solbergs målsettinger. Selv om ikke informantene snakket spesielt om introduksjonsprogrammet og betydning av det, var et av kriteriene for valg av informanter at foreldrene skal ha deltatt eller deltar i introduksjonsprogrammet. Som nyankommen flyktning til Norge kan det tenkes at det er mye å nytt å lære seg i og om et nytt land, og til alt som det innebærer. I tillegg til mitt begrensede tema i dette prosjektet, vil det også være andre områder i et makro- og eksosystem som har betydning for den enkelte flyktning. Disse områdene vil kunne påvirke de ulike systemene deres, men også deres barn og mulighetene til deltakelse i fritidsaktiviteter. Jeg vil her vise til Integreringsloven (2020) som omhandler plikter og rettigheter knyttet til introduksjonsprogrammet og introduksjonsstønad. Det framkommer i lovens formål at innvandrere skal tidlig integreres i det norske samfunnet og bli selvforsørget økonomisk (Integreringsloven, 2020).

5.2.2 Hverdagsintegrering

I strategien fra Kunnskapsdepartementet fra 2018 nevnes hverdagsintegrering som en av fire innsatsområder, selv om hovedmålet er høyere deltakelse i arbeids- og samfunnsliv (Kunnskapsdepartementet, 2018). Målet i det tredje innsatsområdet hverdagsintegrering i integreringsstrategien fra Kunnskapsdepartementet (2018, s. 43) er at innvandrere skal oppleve økt tilhørighet og deltakelse i samfunnet, og det skal legges til rette for felles møteplasser. Det er to hovedgrep som regjeringen presiserer i integreringsstrategien fra regjeringen Solberg:

Hovedgrep 9: Motvirke segrening, fremme felles møteplasser og forståelse for grunnleggende verdier og normer i det norske samfunnet.

Hovedgrep 10: Bedre brukerretting og samordning av tjenester (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 43).

Videre beskrives det at hverdagsintegrering krever innsats fra den enkelte innvandrer, men også at innvandrere gis muligheten for å delta. Det er også et element i hverdagsintegrering som handler om levekår og samfunnets evne og vilje til å inkludere innvandrere i de felleskapene som både er formell og uformell (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 43). Dette vil også inkludere deltakelse for barn og unge i fritidsaktiviteter som er en del av hverdagsintegrering og målene fra regjeringen knyttet til dette. I integreringsstrategien under punkt 35 vil regjeringen prioritere tidlig innsats på barn og unge knyttet til muligheter til utdanning og deltakelse i fritidsaktiviteter. Det framkommer følgende fra Kunnskapsdepartementet (2018, s. 47) i punkt 35 b:

Alle barn skal få muligheten til å delta i minst en fritidsaktivitet. Regjeringen har gått sammen med KS og de frivillige organisasjonene om Fritidserklæringen – et samarbeid for at alle barn, uansett foreldrenes økonomiske situasjon, skal få delta i minst en fritidsaktivitet med jevnaldrende. Gjennom arbeidet med iverksetting av Fritidserklæringen har frivilligheten kommet med et tydelig ønske om en ordning som kan dekke individuelle tilleggskostnader for barn og unge som ikke kan betale grunnet den økonomiske situasjonen i familien. I 2019 skal det startes opp et pilotprosjekt i ti kommuner for å finne mulige ubyråkratiske løsninger på dette. Regjeringen fortsetter å styrke Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom, som bidrar til at barn fra sosial og økonomisk vanskeligstilte familier kan delta på ferie- og fritidsaktiviteter. Røde

kors, Blå kors, Redd Barna og Kirkens Bymisjon er noen av de store tilskuddsmottakerne (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 47).

Dette konkrete tiltaket og prioriteringene fra regjeringen vil kunne ha betydning for makro- og eksosystemet som igjen kan påvirke mikrosystemene på individnivå. Det gir barn og unge større muligheter for å ta et valg av fritidsaktiviteter og å kunne delta, sett fra den økonomiske siden. Ingen av informantene trakk frem økonomi som en hindring for å delta i aktiviteter på fritiden. På hvilken måte kan ungdom som nylig har kommet til Norge inkluderes i større grad i organiserte fritidsaktiviteter? I mine funn framkommer det at ingen av informantene deltok i en organisert fritidsaktivitet, men de aktivitetene som de beskriver kan synes å være basert på og av frivillighet, og lavterskel tilbud. To av informantene møttes og spilte fotball uten at de tilhørte et lag eller en fotball klubb, en av dro på en møteplass for ungdom innen kulturseksjonen. Og det de forteller er at de møter sine venner der. I en undersøkelse av Friberg (2005) der kartlegges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter blant ulike grupper ungdom i Oslo. I denne rapporten undersøker også Friberg (2005) årsaker til at den enkelte minoritetsgruppe deltar mindre enn den øvrige ungdomsbefolkningen i organiserte fritidsaktiviteter. Det som framkommer i rapporten er at deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter er betydelig lavere blant ungdom med minoritetsbakgrunn, spesielt jenter. Det vises til ingen entydig forklaring på hvorfor minoritetsungdom deltar mye mindre i organiserte fritidsaktiviteter enn andre, det er mange faktorer sammen som bidrar til dette. Samtidig viser Friberg (2005, s. 63) til at minoritetsungdom ønsker å delta i fritidsaktiviteter, og de ser fordelene med å delta som er å få seg venner, tilegne seg kunnskap og ferdigheter i forhold til jobbsøking senere. Friberg (2005) viser til tre barrierer som kan hindre minoritetsungdom til deltakelse i fritidsaktiviteter. Disse er økonomiske og kulturelle ressurser, kulturelt betingende egenskaper ved minoritetsgruppene og foreldrenes holdninger til barnas fritid og det stilles spørsmål til om hvor inkluderende og åpne organisasjonene er for de gruppene som deltar lite (Friberg, 2005). I tråd med Friberg (2005) sin undersøkelse viser undersøkelsen til Ødegård et. al (2016, s. 95) at i løpet av de siste 20 årene har det vært en liten økning i andelen ungdommer som deltar i idrett samlet sett, men økningen gjelder ikke for minoritetsungdommer da det har vært en nedgang i deltakelse. En barriere for deltakelse som også viser seg i denne undersøkelsen er med familiens sosioøkonomiske ressurser, det er den enkeltfaktoren som i størst grad forklarer at minoritetsungdom er underrepresentert i idretten (Ødegård et al., 2016).

I forlengelsen av integreringstrategien 2019-2022 av Kunnskapsdepartementet (2018) kom regjeringen med en strategi som var spesielt rettet mot hverdagsintegrering, strategien for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021-2024 av Kunnskapsdepartementet (2021a). Det er første gangen regjeringen kommer med en slik strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet (Kunnskapsdepartementet, 2021a). Det vises til at det er store forskjeller på hvem som deltar i frivilligheten ut fra økonomisk og sosial bakgrunn, og generelt deltar færre innvandrere i organisasjoner og frivillig arbeid. Mønstrene her gjenspeiles i barn og unge deltakelse. Med denne strategien vil regjeringen at den skal bidra til at barn, unge og voksne med innvandrerbakgrunn deltar i sivilsamfunnet i større grad (Kunnskapsdepartementet, 2021a, s. 4). I tråd med en slik styrking vil det også kunne skje ringvirkninger i systemene på mikronivå der eksempelvis foreldre deltar i sivilsamfunnet i større grad, som igjen kan påvirke unges nettverk og deltakelse i fritidsaktiviteter. Et av målene som framkommer i strategien hverdagsintegrering knyttes til å tilrettelegge for mangfold og deltakelse blant barn og unge i kultur, fritid og idrett, i tillegg til at alle barn og unge skal kunne delta på kultur- og fritidsaktiviteter (Kunnskapsdepartementet, 2021a, s. 18). I denne strategien er det også lagt vekt på at uansett organiserte fritidsaktiviteter gir de et viktig fellesskap som skaper identitet og mestring for barn og unge, samt at barn og unge vil kunne utvikle språkferdigheter, sosiale ferdigheter, relasjoner og nettverk (Kunnskapsdepartementet, 2021a, s. 18).

Strategien hverdagsintegrering viser til innsats og tilskudd som staten skal bidra med til å møte utfordringer og øke mangfoldig rekruttering. Dette anses som noe som vil ha påvirkning og betydning for innvandreres muligheter. Det kan anses som verdier fra politisk hold, men som også vil kunne gi større muligheter for den enkelte innvandrer. På samme tid anser jeg tilskudd fra staten som en liten del av det som kan gi muligheter, og i et hverdagsintegreringsperspektiv handler det om innsats fra individet selv og sivilsamfunnet. Jeg vil også legge til et annet perspektiv og et eksempel som Hansen (2017, s. 59) viser til i makrosystemet om krysspress for barn og unge. I minoritetsetniske familier kan barn, ungdom og unge voksne oppleve krysspress med tanke på hva som forventes av dem i sin egen familie opp mot forventninger fra samfunnet ellers, det kan være svært vanskelig for barn og ungdom å håndtere. Dette krysspresset kan også kunne ha betydning for den enkeltes muligheter til å delta i aktiviteter på fritiden. Selv om mine funn ikke direkte kan gjenkjennes som krysspress er det et viktig moment i det helhetlige bilde sett fra et systemperspektiv. I

mine funn fremstår tid med familien som viktig, og det fremstår som at ungdommer tilbringer mye tid med familien. I tillegg til at de trekker frem at de må bistå og hjelpe til hjemme.

5.2.3 «Bridging» og «linking»

Slik som jeg har beskrevet tidligere er ikke informantene i en organisert fritidsaktivitet. De er likevel deltakende i aktiviteter som innebærer at de møter og samhandler med andre, som trolig ikke er en del av de nære vennene sine. Og de tilbringer tid sammen med de nære vennene og familien som kan relatere til et «bonding»-nettverk. Gjennom deltakelse i fotball ukentlig sammen med en gruppe andre, og deltakelse på en møteplass for andre ungdom vil det kunne relateres til «bridging» nettverk som kan gi tilgang til andre sosiale miljøer igjen, og det kan bidra til å fremme «bridging» sosial kapital. Disse nettverkene kan bidra til kontakt og samhandling mellom de ulike grupperingene i nettverkene, og slik Schiefloe (2015, s. 69) beskriver er sosial kapital her veldig nyttig til å finne muligheter for nyskaping og innhente informasjon. Sett ut ifra et samfunnsperspektiv vil koblingene innenfor «bridging» sosial kapital være viktige for å bygge kontakt og tillit mellom ulike grupperinger i et samfunnsperspektiv. Det vil også trolig kunne øke hverdagsintegrering.

En av informantene beskrev at til tross for at vedkommende ikke likte selve idretten i seg selv, ønsket vedkommende å møte opp på fredager for å spille fotball sammen med andre. Det var en norsk venn som også deltok som hadde fått vedkommende med på å delta. Det kan tyde på en følelse av tilhørighet og tillit, samtidig som det er betydningsfullt for vedkommende.

I regjeringens strategier framkommer tydelig at det forventes at deltakelse i frivillige organisasjoner vil gi innvandrere en større følelse av tilhørighet og tillit til det norske samfunnet, og det kan gi tilgang til viktige sosiale nettverk. Disse nettverkene kan føre til at det blir lettere å komme inn på arbeidsmarkedet (Kunnskapsdepartementet, 2021a). Ved at unge flyktninger deltar i frivillige organisasjoner, fritidsaktiviteter eller aktiviteter på fritiden vil det kunne bygge broer, som igjen kan føre til andre nettverk. Sett i et hverdagsintegreringsperspektiv vil deltakelse i frivillige organisasjoner og andre fritidsaktiviteter ha betydning for tillit og tilhørighet til samfunnet, men også for den enkelte. I strategien «hverdagsintegrering» framkommer at det styrking av det langsiktige arbeidet for inkludering av barn og unge med innvandrerbakgrunn i fritidsaktiviteter, kultur og idrett skal prioriteres. De som skal løse utfordringer er stat, fylkeskommuner og kommuner i samarbeid med frivillige organisasjoner og private aktører. Regjeringen skal støtte opp initiativ for økt kompetanse når det gjelder rekruttering av barn og unge til fritidsaktiviteter, kultur og idrett

og rapporten viser til idrett-skole samarbeid som *Aktive lokalsamfunn og Lekser, Idrett og Mat* (Kunnskapsdepartementet, 2021a). I beskrivelsene fra informantene var det spesielt trukket fram at aktiviteten vedkommende drev på med var et initiativ fra skolen. Her tydeliggjøres viktigheten av at det gis rom til slike aktiviteter på skolen, dette kan ha vært avgjørende for at vedkommende deltar. Selv om strategiene tydeliggjør viktigheten for at alle barn og unge skal ha mulighet til å delta på fritidsaktiviteter, handler hverdagsintegrering også om at folk treffes på formelle og uformelle møteplasser.

Hvordan skal prioriteringer, føringer og midler fra regjeringen føre til hverdagsintegrering? Hvordan skal lokalsamfunnene legge til rette for formelle og uformelle møteplasser som er frivillige, eller rekruttere ungdommer med flyktningbakgrunn med i fritidsaktiviteter eller andre lavterskel aktiviteter? Som jeg har nevnt tidligere viser undersøkelser at minoritetsungdom deltar i mindre grad enn majoritetsungdom (Friberg, 2005). Det som informantene uttalte var at dette med språk var vanskelig, og det vil også kunne ha stor betydning for deltakelse eller forståelse for hva det vil si å være i en organisert fritidsaktivitet. Når du flykter fra et annet land til Norge er det svært mange ting å skulle forholde seg til i det nye landet, ikke minst om man ikke forstår eller kan språket. Selv om en fritidsaktivitet er basert på frivillighet, kan det føre med seg en medlemskontingent og andre forpliktelser. Så selv om regjeringen legger til rette for eksempelvis fritidskortet, kan det føre med seg en del andre forpliktelser og forståelse for å være medlem av en organisasjon for en fritidsaktivitet. Jeg vil vise til Ødegård et al. (2014, s.18-19) som viser til spenninger i møtet mellom det frivillige organisasjonslivet og ulike former for forskjellighet, og mekanismer for inkludering og ekskludering. Ødegård et al. (2014, s. 18) beskriver at den norske sivilsamfunnsmodellen legger bestemte forutsetninger for integrasjon med tanke på frivillighet, dugnadsinnsats, medlemskap og deltakelse i organisasjonsdemokratiet. Deltakelse i frivillige organisasjoner er i utgangspunktet åpnet for alle, men en slik deltakelse skjer på uttalte og uuttalte premisser. Gjennom å være tilknyttet frivillige organisasjoner kan det innebære flere former som frivillig medhjelper, økonomisk giver eller gjennom et medlemskap. Når man er medlem av en organisasjon, deltar man også oftere i frivillig arbeid. I et organisasjonsliv ligger det en kunnskap om hva medlemskap, frivillig arbeid, dugnad og foreningsdeltakelse innebærer. For de som ikke kjenner til dette kan det bidra til å holde noen utenfor et slikt medlemskap (Ødegård et al., 2014). Ødegård et al. (2014, s. 19) viser videre til at i den offentlige debatten blir innvandrersgruppers svakere deltakelse i sivilsamfunnsaktiviteter tolket som et signal om at de ikke vil la seg integrere, eksempelvis på dugnad. På samme måte blir det beskrevet i

integrasjonsdebatter om at mangel på foreldrene sin deltakelse i medlems- og frivillighetskulturen beskrevet som en trussel og en manglende vilje til å bidra inn i fellesskapet. Med tanke på det som Ødegård et al. (2014) diskuterer kan manglende språk og forståelse føre til at slik dugnadsarbeid og forståelse for medlemskap uteblir (Ødegård et al., 2014). Denne diskusjonen anser jeg som relevant i tråd med hverdagsintegrering og regjeringens satsning og prioriteringer. Regjeringen Solberg vil legge til rette for møteplasser som er både uformelle og formelle, samtidig som regjeringen påpeker satsningen på barn og unge. Som mine funn viser deltar ungdommene i fritidsaktiviteter som ikke anses som en organisert fritidsaktivitet. Det er vanskelig å generalisere ut fra mine funn, men dersom jeg ser det i sammenheng med det perspektivet som Ødegård et al. (2014) viser til, vil deltakelse i en fritidsaktivitet uten dugnad og medlemskap kunne være viktig, trolig spesielt for de med kort botid i Norge. Dersom det handler om at manglende forståelse av hva en organisert fritidsaktivitet er kan være til hinder for deltakelse, vil deltakelse i andre aktiviteter på fritiden som er basert på mer uformell frivillig aktivitet fortsatt kunne være en viktig del av «bridging» sosial kapital. Deltakelse i denne typen aktivitet kan virke brobyggende for å etablere andre nettverk, som igjen kan bidra til mer deltakelse i sivilsamfunnet og i andre formelle nettverk, og eksempelvis bli en del av en organisert fritidsaktivitet. Ødegård et al. (2014) beskriver at sosial kapital er en viktig ressurs for samfunnet og enkeltindividet, og det å ha et bredt nettverk vil kunne bidra til en større tilgang på informasjon man ikke hadde fått ellers. Når du får muligheten til å møte nye mennesker, ansikt til ansikt kan det være viktig døråpnere i både yrkesliv og en aktiv fritid (Ødegård et al., 2014, s. 9).

En av informantene trakk frem at vedkommende ofte dro med venner på biblioteket. Ut fra det som informantene beskrev om de aktivitetene som de drev med på fritiden var det noe som gjorde de glad samtidig som at de så på det som en fin møteplass. De ønsker å forstå kultur og de ønsker seg norske venner, selv om de opplever det som utfordrende. Slik som Eriksen & Frøyland (2017, s. 48) viser til i sin studie fremstår bibliotek som et genuint lavterskel tilbud som fremstår som trygt og et slikt tilbud ser ut til å være svært viktig for barn og unge som bruker der. Delica (2013, referert i Eriksen & Frøyland, 2017, s. 48) som beskriver at bibliotekene blir løftet frem som lavterskel møteplass i samfunnet med et potensial til å skape sosial kapital på forskjellige måter. Den sosiale kapitalen kan skapes mellom møter med forskjellige individer, mellom ulike samfunnsgrupper og medborgere, og institusjoner (Delica 2013, referert i Eriksen & Frøyland, 2017, s. 48). Dette viser også til at

slike typer møtesteder som ikke er organisert har potensiale til å skape sosial kapital, og som vil kunne ha betydning i et hverdagsintegreringsperspektiv.

I Dalen et al. (2022, s. 7) sin pilotundersøkelse som også tar utgangspunkt i regjeringens strategier vises det til at hverdagsintegrering må utvikles både ovenfra og nedenfra og sannsynligheten for å lykkes er bedre hvis det offentlige legger til rette for tiltak og ordninger som stimulerer individer og sivilsamfunnet til egeninnsats. Dalen et al. (2022, s. 7-8) trekker frem at det er et uklart forhold mellom politisk styring og menneskelige erfaringer om anerkjennelse og tilknytning. For nykommere til landet er det stor variasjon mellom forventninger og hvordan tilrettelegging blir mottatt, og dersom politiske tiltak oppleves som press kan det føre til avmektighet og tilbaketrekking. Hvis innvandrere opplever at majoritetssamfunnet forskjellsbehandler eller overstyrer personlige valg kan det være utfordrende å utvikle tillit og tilhørighet (Dalen et al., 2022). Det er også viktig når det gjelder lokal samhandling med majoritetsbefolkningens holdninger og reaksjoner. Hvis deler av majoritetsbefolkningen opplever å strekke seg for langt i å tilpasse seg minoritetsgrupper i et hverdagsintegreringsperspektiv kan det få negative politiske og samfunnsmessige konsekvenser (Dalen et al., 2022). Politikk på ulike nivåer vil kunne påvirke betingelsene for den lokale samhandlingen, men hverdagsintegrering handler om komplekse prosesser som er vanskelig å styre politisk (Dalen et al. 2022, s. 11). Som regjeringen har lagt til rette for gis det tilskudd som kan påvirke betingelser i lokalsamfunnene, men også for den enkelte individ. Hverdagsintegrering vil anses å kreve mer enn tilskudd for å få til økt tillit og tilhørighet. Ødegård et al. (2014) diskuterer at det er en avgjørende forutsetning for integrasjonsarbeidet at det finnes brobyggende kapital mellom ulike grupper og organisasjoner. Det hevdes videre at det er en viktig rolle for politikken å legge til rette for dannelsen av brobyggende kapital lokalt, og gjennom det bidra til «lenkende sosial kapital». Ødegård et al. (2014) viser til Michael Woolcock (1998) som presenterte begrepet «linking» eller lenkende sosial kapital. Lenkende sosial kapital kan knyttes opp mot begrepet empowerment der målet er å mektiggjøre og myndiggjøre borgerne (Andersen, 2004, referert i Ødegård et al., 2014, s. 44). Ved å styrke borgernes formelle og institusjonelle rettigheter skjer mektiggjøring mens myndiggjøring relateres til muligheter til å delta og påvirke samfunnsforholdene rundt seg (Ødegård et al., 2014, s. 44). Med begrepet lenkende sosial kapital kan det ses i sammenheng med regjeringens mål om hverdagsintegrering. Ved å ha et mål om at alle som bor i Norge skal ha frihet og mulighet til å delta i formelle og uformelle fellesskap, kan det på den ene siden tas i betraktning at mektiggjøring kan oppnås ved å tilføre økonomiske ressurser. På den andre

siden kan myndiggjøring trolig oppnås ved å legge til rette for muligheter til å delta i sivilsamfunnet, men også kunne bidra til å påvirke samfunnsforhold rundt seg i større grad.

5.3 Samfunnsarbeid og hverdagsintegrering

I tråd med regjeringen Solbergs mål med hverdagsintegrering, og økt deltakelse i sivilsamfunnet for innvandrere, kan det fra et sosialt arbeids perspektiv ses i sammenheng med samfunnsarbeid? Kan samfunnsarbeid i en eller annen form bidra til lavterskeltilbud for ungdommer i et hverdagsintegreringperspektiv? I sosialt arbeid er det et mål om å ha fokus på «personen i situasjonen», og ha et helhetlig perspektiv på relasjoner til mennesker og samfunnet. I den globale definisjonen av sosialt arbeid som redegjort for tidligere beskrives det at blant annet kollektivt ansvar er sentralt i sosialt arbeid som anses å være i tråd med det som hverdagsintegrering handler om. Som tidligere nevnt må hverdagsintegrering arbeides med både oven- og nedenfra. I denne sammenhengen vil jeg vise til det som jeg beskrev tidligere knyttet til lenkende sosial kapital. I lenkende sosial kapital er empowerment et sentralt element, noe vi også kan se at samfunnsarbeid handler om (Anderson, 2004, referert i Ødegård et al., s. 44).

Slik jeg har redegjort for tidligere viser Hutchinson (2022) til at «ved å arbeide med problemforståelse og styrking av handlingskompetanse, er man opptatt av å styrke individet og mobilisere den enkeltes krefter, engasjement og troen på endring kan skje» (Hutchinson, 2022, s. 16). I samfunnsarbeid handler det om å øke handlingsevnen, og når den økes vil også problemløsningsevnen øke. En sentral vei å gå er ifølge Hutchinson (2022) å øke sosial kapital, og samfunnsarbeid kan bidra til å øke sosial kapital for dem som går inn i arbeidet. Sterke sosiale nettverk mellom mennesker, både de formelle organisasjonene og de uformelle sosiale relasjonene skaper tillit og samarbeid mellom mennesker, det er kjernen i sosial kapital. Disse nettverkene vil føre til økt samfunnsengasjement og en større evne til kollektiv handling. I samfunnsarbeid knyttes kontakter med andre, og arbeidet kan være en samfunnsmessig ressurs (Hutchinton, 2022, s. 24).

Regjeringen Solbergs tydelige mål om at barn og unge skal kunne delta i en fritidsaktivitet kan synes å være et tiltak som øke muligheten for at flere barn og unge skal kunne delta, samtidig som at det framkommer fra informantene at ingen av de deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Til tross for klare prioriteringer fra integreringsstrategier viser funnene i denne undersøkelsen at ungdommene ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter.

Undersøkelsen fra Bakken (2022) viser også at kun rundt halvparten av norske tenåringer var

aktive i en klubb, en organisasjon eller et lag i 2022. Lavterskel aktiviteter synes å være noe informantene driver på med i sin fritid, og som vil kunne være nettverk som kan gi en «bridging» sosial kapital effekt. For at barn og unge skal få muligheten til å delta i også lavterskel aktiviteter vil det kunne være avhengig av at både regjering og lokalsamfunn legger til rette for slike aktiviteter og tar initiativ, slik som aktiviteten i regi av skolen nevnt tidligere. For flyktninger som er nyankomne eller har bodd kort tid i Norge kan blant annet språk og forståelse være noe som begrenser muligheten for å delta i organiserte fritidsaktiviteter eller medlemskap. Aktiviteter som er basert på lavterskel og som er organiserte gjennom eksempelvis skole som er en arena de kjenner til, vil kunne bidra til relasjoner og en møteplass der man kan treffe andre. Hverdagsintegrering kan anses å handle om dette. Hutchinson (2022) viser til at samfunnsarbeid kan drives av sosialarbeidere som er ansatt i offentlige institusjoner, men også i stiftelser som Kirkens bymisjon eller tiltak i interesseorganisasjoner eksempelvis mental helse.

5.3.1 Lavterskeltilbud

Ødegård et al. (2014) er opptatt av å se på de humanitære organisasjoners og idrettslagenes rolle i lokal integrasjon, og tror at de vil spille forskjellige roller i ulike stadier når det gjelder å inkludere innvandrere i sivilsamfunnet. Samfunnsarbeid kan drives i ulike organisasjoner og stiftelser, og det kan ses i sammenheng med arbeidet for lavterskel tilbud. Spesielt viktig for flyktninger som nylig har bosatt seg vil være humanitære organisasjoner og deres rolle som handler om å styrke den enkeltes muligheter til deltakelse i samfunnet. Det som vil være et neste steg i integrasjonsprosessen er deltakelse i fritidsaktiviteter, som krever mer av den enkelte (Ødegård et al., 2014). Ødegård et al. (2014) ser på rollen til humanitære organisasjonene som et supplement til det offentlige, og som døråpnere og brobyggere. Brobyggerrollen går ut på å støtte familier som har et lite nettverk til at de kan få bygget seg et større nettverk (Ødegård et al., 2014). De viser til eksempler på samarbeid med humanitære organisasjoner og andre ulike aktører som skole, turistforening og idrettskretser, «Friminuttet» og «Camp Killingen». Det er tilbud som innebærer at familier møtes og spiser sammen og de har ulike aktiviteter til barn og unge (Ødegård et al., 2014). Ødegård et al. (2014) viser også til at flere idrettslag også har utviklet ulike typer lavterskeltilbud, som har som formål å gjøre idrettsaktivitet lettere tilgjengelig. Slike tilbud er gratis, og skoler kan også arrangere det. Skolen fremstår som en nøytral møteplass som de fleste kjenner til, og et idrettstilbud gjennom skolen kan også dermed fremstå som mer tilgjengelig. Her viser de til flere tilbud som arrangeres gjennom samarbeid med skole og idrettslag (Ødegård et al., 2014). I strategien

fra regjeringen Solberg om hverdagsintegrering finnes en rekke punkt med hva regjeringen vil og har som mål for å inkludere enda flere barn og unge i sosiale fellesskap og aktiviteter. Selv om regjeringen Solberg har et fokus på og beskriver organiserte fritidsaktiviteter i strategien om hverdagsintegrering, trekkes bevilgningen til frivillighetsformål frem (Kunnskapsdepartementet, 2021a). I strategien om hverdagsintegrering tydeliggjøres det også at stat, fylkeskommuner og kommuner må løse utfordringer omkring inkludering av barn og unge i fritidsaktiviteter i fellesskap, og gjennom samarbeid med frivillige organisasjoner og private aktører (Kunnskapsdepartementet, 2021a). Ødegård et al. (2014, s. 81) argumenterer med at samarbeid mellom forskjellige organisasjoner har stor betydning for tilbudet og mulighetene som forskjellige grupper i befolkningen møtes med. Kan det synes som at regjeringen legger til rette for en brobyggende kapital mellom grupper og organisasjoner med slike mål som synliggjøres i sin integreringsstrategi om hverdagsintegrering?

I tråd med regjeringens mål og det som hverdagsintegrering handler om kan jeg se det i sammenheng med en form for nærmiljøutviklingsarbeid som forebyggingsarbeid. Slik Guerra (2017, s. 277) beskriver er rollen til en sosialarbeider som en fasilitator i nærmiljøutviklingsarbeid relevant innen blant annet kulturutvikling, lokalsamfunnsutvikling, områderettet arbeid og bomiljø. Denne rollen til en sosialarbeider er relevant innenfor frivillighetssektor, forebyggende barn- og ungdomstiltak og folkehelseiltak (Guerra, 2017). Det kan være mulig at nærmiljøutviklingsarbeid vil kunne bidra til at barn og unge med flyktningbakgrunn kan delta i aktiviteter på fritiden, enten organiserte eller lavterskeltilbud aktiviteter, og hverdagsintegrering som handler om møter mellom mennesker på uformelle og formelle arenaer. Informantene fortalte om at stedene de møtte andre som på fotballen og på møtested i kulturseksjonen som fine møtesteder. Det kan trolig tyde på at lavterskeltilbudsaktiviteter har en betydning for de og kan anses som viktige for unge flyktninger, som spesielt har bodd kort tid i Norge.

6 Avslutning og oppsummering

Jeg har gjort en kvalitativ undersøkelse i denne oppgaven, og jeg har benyttet empiri fra regjeringen Solbergs integreringsstrategier. I løpet av min undersøkelse har jeg gjort tre intervjuer av unge flyktninger med relativt kort botid i Norge. Informantene var i alderen 16-25 år og har bodd i Norge mellom ca. 1,5 – 3 år. Hverdagsintegrering er et tema som har vært overordnet for undersøkelsen min. Hensikten med undersøkelsen min var å finne ut av hvordan deltakelse i aktiviteter for unge flyktninger kan bidra til hverdagsintegrering.

Funnene i undersøkelsen viser at nettverk som venner og familie er viktige for ungdommene. Fritiden deres beskrives, der de tilbringer mye tid sammen med familie og venner. Ingen av informantene deltar i organiserte fritidsaktiviteter, men trekker fram andre lavterskel aktiviteter som de holder på med på fritiden. Det framkommer et fellestrekk fra alle informantene om at det fremstår som vanskelig å etablere vennskap med norske ungdommer.

I integreringsstrategiene fra regjeringen Solberg er det tydelige mål at alle barn og unge skal kunne få mulighet til å delta i fritidsaktiviteter, og at tiltak som fritidserklæring og fritidskortet skal kunne bidra til det. Til tross for regjeringen Solbergs tydelige mål for hverdagsintegrering, viser funnene i undersøkelsen min at de ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Det fremgår også i integreringsstrategiene at sivilsamfunnet er en viktig del av hverdagsintegrering, og frivillighetsorganisasjoner fremstår som viktige i dette integreringsløftet.

Informantene deltar i lavterskeltilbud aktiviteter og de forteller at de er viktige for deres etablering av nettverk og relasjoner. Deltakelse i lavterskelaktivitetene vil ha betydning i et hverdagsintegreringsperspektiv, der de møter andre. Det gjelder kanskje å rette blikket mot de aktivitetene som er lavterskeltilbud, og som kan virke mer lettere tilgjengelige enn for eksempel å melde seg inn i en fotballklubb.

Dersom man måler integrering ut fra arbeid, utdanning og inntekt vil viktige faktorer som det hverdagsintegrering handler om kunne usynliggjøres. Selv om man er i arbeid eller utdanning er nettverk, relasjoner og det mellommenneskelige i hverdagslivet en viktig del av integreringen. Gjennom søkelyset på hverdagsintegrering i min undersøkelse synliggjøres dette. Dette prosjektet, selv om det er få informanter, kan være et bidrag til synliggjøringen av hverdagsintegrering og en utvidet forståelse på betydningen av å ha de «myke» sidene i hverdagsintegrering i fokus, både politisk og i tjenesteutformingen. Integrering i samfunnet

kan anses å handle om mer enn bare arbeid, inntekt og utdanning. Min undersøkelse viser at lavterskel aktiviteter har betydning for at unge flyktninger har en møteplass og en aktivitet å holde på med på fritiden. Trolig er dette spesielt viktig for de som har bodd kort tid i Norge. For å kunne forebygge og forhindre utenforskap og marginalisering må søkelyset også være på det som skjer i hverdagen. Jeg stiller spørsmål til hvordan regjeringen Solbergs integreringsstrategier skal bidra til at unge flyktninger og innvandrere skal oppleve hverdagsintegrering, hvordan det skal og hvordan det foregår i lokalsamfunn og kommuner.

Gjennom mitt arbeid med denne oppgaven har jeg fått utvidet egen forståelse av integreringsprosesser på ulike områder, noe som vil kunne ha betydning for mitt arbeid i NAV. Hverdagsintegrering kan ses på som en viktig faktor i integrering, og har et stort potensiale i videre arbeid. Arbeid med hverdagsintegrering og samfunnsarbeid henger tett sammen og gjennom å arbeide med lavterskeltilbud for barn og unge med flyktningbakgrunn vil det tilrettelegges for hverdagsintegrering. Selv om deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter for barn og unge anses som viktig for å tilegne seg ferdigheter som kan være nyttige på andre områder i livet, synliggjøres også andre aktiviteter som består av lavterskeltilbud som et sted der man kan etablere nye relasjoner, skape vennskap og utvikle brobyggende nettverk som igjen kan føre til nye og andre nettverk som kan ha en verdi for den enkelte. På denne måten vil også utenforskap forebygges, og det vil kunne øke mulighetene for å lykkes i utdanning og jobb. I tillegg, vil deltakelse uansett aktivitet i fritiden, kunne føre til økt tillit og følelse av tilhørighet til samfunnet, som målet i hverdagsintegrering sier noe om. Eimhjellen et al. (2021) viser til Eriksen & Frøyland (2017) som har vist gjennom sin studie at i tre lokalsamfunn som har vært under offentlige områdesatsninger når det gjelder ungdommers deltakelse i fritidsaktiviteter, at de områdene der det har vært satsning i lengst tid har kommet lengst med nettverksbygging av organisasjoner. Det vises videre til at det tydeliggjøres hvor viktig det er at det offentlige sitt områdesatsninger bidrar til samarbeid mellom organisasjoner som er tradisjonelle og innvandrersorganisasjoner (Eimhjellen et al., 2021). Det kan også vise viktigheten at offentliges prioriteringer kan gi effekt, slik det gjøres i regjeringen Solbergs integreringsstrategier. Slik Eimhjellen et al. (2021) beskriver videre har offentlige myndigheter økt oppmerksomhet på frivillig innsats. Det bør følges opp med mer kunnskap hvordan det offentlige på en best mulig måte kan koordinere og følge opp arbeidet med frivillig innsats (Eimhjellen et al., 2021).

Dette arbeidet har bidratt til at jeg har fått en større forståelse for betydningen av koordinering og oppfølging av frivillig innsats har for integrering. Denne forståelsen vil jeg kunne ta med

meg i min jobb som veileder i NAV. I min rolle som sosialarbeider vil det også være viktig å ha fokus på det som hverdagsintegrering handler om, legge til rette i den grad det er muligheter for, i tillegg til å kunne bidra til å synliggjøre de viktige elementene i det. Undersøkelsen min viser at deltakelse i aktiviteter på fritiden bidrar til hverdagsintegrering, men den viser også kompleksiteten i det.

Referanseliste

- Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2023, 28.april). *Ønsker innspill til ny integreringsmelding*. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/onsker-innspill-til-ny-integreringsmelding/id2974266/>
- Askheim, O. P. (2012). *Empowerment i helse- og sosialfaglig arbeid. Floskel, styringsverktøy, eller frigjøringsstrategi?* Gyldendal akademisk.
- Bakken, A. (2022). *Ungdata 2022. Nasjonale resultater* (NOVA Rapport 5/22). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, Oslo. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3011548/NOVA-rapport-5-2022.pdf?sequence=5&isAllowed=y>
- Barne- og familiedepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og distriktdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet & Kunnskapsdepartementet. (2022, 11.august). *Vil sikre minst én organisert fritidsaktivitet for alle barn*. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-sikre-minst-en-organisert-fritidsaktivitet-for-alle-barn/id2924047/>
- Berg, B. (2011). Fra innvandringspolitikk til mangfoldspolitikk - et bakteppe. I B. Berg & T. A. Ask (Red.), *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid* (s. 27-55). Universitetsforlaget.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development. Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press. <https://ebookcentral-proquest-com.mime.uit.no/lib/tromsoub-ebooks/reader.action?docID=3300702>
- Dalen, K., Flatø, H. & Friberg, J. H. (2022). *Hverdagsintegrering: En pilotundersøkelse om tillit, tilhørighet, deltakelse og diskriminering i innvandrerbefolkningen* (Fafo-rapport 2022:15). Fafo. <https://fafo.no/images/pub/2022/20818.pdf>
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2021, 16. desember). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. Hentet 19. februar 2023 fra <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- Eimhjellen, I., Bentsen, H. L. & Wollebæk, D. (2020). *Samfunnsdeltaking blant innvandrere i Noreg* (Rapport 2020:2). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2636124/Sivilsamfunnsdeltaking%2Bblant%2Binnvandrere%2Bi%2BNoreg.pdf?sequence=1>
- Eimhjellen, I., Espegren, A. & Nærland, T. U. (2021). *Sivilsamfunn og integrering. En kunnskapsoppsummering* (Rapport 2021:03). Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2737651>
- Enes, A. W., Heglum, M. A. & Berg, H. (2019). *Hvordan måle integrering? Forslag til et helhetlig indikatorsett for måling av integrering i Norge* (Rapport 2019 - 3). Proba samfunnsanalyse. <https://www.imdi.no/contentassets/c646a66dc8e14af2b4d3efd9ff0d434f/indikatorer-for-integrering.pdf>
- Eriksen, I. & Frøyland, R. L. (2017). *Levende drabantbyer. Ungdoms deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter i flerkulturelle lokalsamfunn* (Rapport 2017:1). Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2442812>
- Fellesorganisasjonen. (2017). *Global definisjon av sosialt arbeid*. <https://www.fo.no/getfile.php/1315392->

[1552640737/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Global%20definisjon%20av%20sosialt%20arbeid_NO.pdf](https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf)

- Fellesorganisasjonen. (2021, 17.august). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*.
<https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- FN-sambandet. (2022, 17. juni). *Mennesker på flukt*.
<https://www.fn.no/tema/flyktninger/mennesker-paa-flukt>
- Friberg, J. H. (2005). *Ungdom, fritid og deltakelse i det flerkulturelle Oslo* (Fafo-notat 2005:16). Fafo. https://www.fafo.no/media/com_netsukii/775.pdf
- Fyrand, L. (2016). *Sosialt nettverk. Teori og praksis* (3. utg.). Universitetsforlaget.
- Guerra, S. M. (2017). Nærmiljøutviklingsarbeid. En tilnærming innenfor samfunnsarbeid. I R. Hansen & M.-B. Solem (Red.), *Sosialt arbeid - En situert praksis* (s. 263-289). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Hansen, R. (2017). Økosystemperspektiver. I R. Hansen & M.-B. Solem (Red.), *Sosialt arbeid. En situert praksis* (s. 49-61). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Hansen, R., Solem, M.-B. & Nybø, E. (2017). Sosialt arbeid som fag. I R. Hansen & M.-B. Solem (Red.), *Sosialt arbeid - en situert praksis* (s. 24-45). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Healy, K. (2014). *Social Work Theories in Context : Creating Frameworks for Practice* (2. utg.). Bloomsbury Publishing Plc.
- Hutchinson, G. S. (2022). *Samfunnsarbeid. Mobilisering og deltakelse i sosialfaglig arbeid* (4. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. (2017). *Praksisteorier i sosialt arbeid*. Universitetsforlaget.
- Integreringloven. (2020). *Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid* (LOV-2020-11-06-127). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2020-11-06-127>
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2021). *Indikatorer for integrering. Tilstand og utviklingstrekk ved inngangen til 2021*. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.
<https://www.imdi.no/contentassets/03d9d7b5995943de8010f8182e4c2a91/indikatorer-for-integrering-2021.pdf>
- Jacobsen, S. E., Andersen, P. L., Nordø, Å. D., Sletten, M. & Arnesen, D. (2021). *Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Betydningen av sosioøkonomiske ressurser, geografi og landbakgrunn* (Rapport 2021:01). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/2757585/Sosial%2bulikhet%2bi%2bbarn%2bog%2bun- ges%2bdeltakelse%2bi%2borganiserte%2bfritidsaktiviteter.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Kunnskapsdepartementet. (2018). *Integrering gjennom kunnskap: Regjeringens integreringsstrategi 2019-2022* (F-4449 B). Arbeids- og inkluderingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/710bc325b9fb4b85b29d0c01b6b6d8f1/regjeringens-integreringsstrategi-20192022.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2021a). *Hverdagsintegrering: Strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021 - 2024* (F-4463 B). Arbeids- og inkluderingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/b6ae799c27fb4455a1e5c6d8d06f6c7d/hverdag-sintegrering.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2021b, 9.juni). *Regjeringen vil satse mer på frivillige organisasjoner i hverdagsintegreringen*.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/aktuelt->

- [regjeringen-solberg/kd/pressmeldinger/2021/regjeringen-vil-satse-mer-pa-frivillige-organisasjoner-i-hverdagsintegrasjonen/id2857751/](https://www.regjeringen.no/pressmeldinger/2021/regjeringen-vil-satse-mer-pa-frivillige-organisasjoner-i-hverdagsintegrasjonen/id2857751/)
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2021). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Norsk senter for forskningsdata. (u.å.). *Personvernhandbok for forskning*. Hentet 19.februar 2023 fra <https://sikt.no/personvernhandbok-forskning>
- NRK. (2016). Statsministerens nyttårstale [Episode]. NRK TV. <https://tv.nrk.no/serie/statsministerens-nyttaarstale/2016/NNFA61000215/avspiller>
- NSD. (u.å.). *NSD - Norsk senter for forskningsdata*. Hentet 24.april 2023 fra <https://www.nsd.no/index.html>
- Putnam, R. D. (2006). *Den ensamme bowlaren* (M. Eklöf, Overs.). SNS Förlag. (Opprinnelig utgitt 2000)
- Schieffloe, P. M. (2015). *Sosiale landskap og sosial kapital. Nettverk og nettverksforskning* (2. utg.). Universitetsforlaget AS.
- Solem, M.-B. & Nybø, E. (2017). Overordnede sosial- og velferdspolitiske rammer. I R. Hansen & M.-B. Solem (Red.), *Sosialt arbeid. En situert praksis* (s. 293-304). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Språkrådet. (2016, 12.desember). *Årets ord: hverdagsintegrering*. <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/hva-skjer/Aktuelt/2016/arets-ord-hverdagsintegrering/>
- Statsministeren, likestillingsministeren, B.-o., Kulturministeren, sosialministeren, A.-o., moderniseringsministeren, K.-o., KS, ungdomsorganisasjoner, L. f. N. b.-o., komité, N. i. o. o. o. p., ungdom, F. N. N. d. m. f. o. u. f. b. o., Barna, R., Kors, R., KFUK-KFUM, bymisjon, K., Frelsesarmeen & Barn, V. f. (2016, 7.juni). *Fritidserklæringen*. https://www.regjeringen.no/contentassets/42fc032208724215886755da5d165f1e/folde_r_fritidserklaeringen.pdf
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (4. utg.). Fagbokforlaget.
- Thornquist, E. (2018). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori: for helsefag* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Uggerhøj, L. (2008). Hvad er socialt arbejde? - en indkresning af et mangfoldigt og komplekst felt. I M. H. Jacobsen & K. Pringle (Red.), *At forstå det sociale* (s. 37-55). Akademisk forlag, København.
- UiT Norges arktiske universitet. (u.å.). *Mer om prosjektet*. Hentet 30.april 2023 fra <https://uit.no/project/helseintro/meromoss>
- UiT Norges arktiske universitet. (u.å.). *HelseIntro*. Hentet 05.september 2022 fra <https://uit.no/project/helseintro>
- Wel, K. A. v. d., Hermansen, Å., Dahl, E., Lødemel, I. & Løyland, B. (2019). Fra marginalisering til arbeidsinkludering? Intensjoner og realiteter gjennom NAV-reformen. I H. A. Aamodt, E. Dahl, E. Gubrium, M. Haldar & Å. Hermansen (Red.), *Sosialt arbeid og sosialpolitikk i samhandling* (s. 238-262). Fagbokforlaget.
- Wollebæk, D. & Seggaard, S. B. (2011). Sosial kapital - hva er det og hvor kommer det fra? I D. Wollebæk & S. B. Seggaard (Red.), *Sosial kapital i Norge* (s. 26-49). Cappelen Damm AS.
- Ødegård, G., Bakken, A. & Stranbu, Å. (2016). *Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo* (Rapport 2016:7). Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2445378>
- Ødegård, G., Loga, J., Steen-Johnsen, K. & Bodil, R. (2014). *Fellesskap og forskjellighet*. Abstrakt forlag AS.

Vedlegg 1: Informert samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjekt?

Hverdagsintegrering og integrering gjennom fritidsaktiviteter

Dette er et spørsmål til deg om du vil delta i forskningsprosjekt.

Formål

Vi er to studenter som skal skrive hver vår masteroppgave og som er tilknyttet prosjektet HelseIntro. HelseIntro har fokus på hverdagen til flyktningfamilier som har helseproblemer i familien, og som deltar i Introduksjonprogrammet (IP). Masterprosjektene ønsker å ha fokus på hverdagsintegrering og integrering gjennom fritidsaktiviteter for ungdom.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi vil intervju ungdommer over 16 år for å samle erfaring med nettopp det å være ungdom i en familie med flyktningeerfaring, som kommer til et nytt land og forelder/foreldre deltar i IP. Du mottar denne henvendelsen fordi vi mener du har relevante erfaringer og kunnskap som kan hjelpe oss med å få innblikk i hverdagsintegrering og integrering gjennom fritidsaktiviteter for ungdom.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det å delta i personlige intervjuer. Vi regner med at dette vil ta mellom 30 minutter til 1 time, og vi regner med å gjøre 3 – 7 intervjuer i løpet av hele prosjektperioden. Intervjuet vil være åpent i formen, og gi rom for at du får fortelle det som du synes er viktig. Du bestemmer hvordan og hvor intervjuet skal gjennomføres (ønsket sted, på mail, telefon og/eller på en digital plattform). Om du ønsker å ha med deg en voksen du er trygg på, eller en venn, er det selvfølgelig helt greit!

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

UiT Norges arktiske universitet, ved Institutt for barnevern og sosialt arbeid er ansvarlig for prosjektet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke deg uten å oppgi noen grunn. Alle opplysningene om deg vil da bli slettet. Det har ingen negative konsekvenser for deg om du ikke vil delta eller om du senere velger å trekke deg. Deltakelse vil heller ikke påvirke dine foreldres situasjon på noen måte.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, ta gjerne kontakt med oss Marte Benjaminsen, tlf 99232451, mbe221@uit.no og Ingvild M. Evensen, tlf 95058481, ime022@uit.no.

Med vennlig hilsen

Marte Benjaminsen og Ingvild M. Evensen

Vedlegg

Utdypende informasjon om våre prosjekt, om du ønsker å vite mer.

Vi er studenter ved master i sosialt arbeid. Masteroppgavene skal leveres 15.mai 2023.

Gjennomføring av intervju

Dersom du ønsker å gjennomføre intervjuet per telefon eller bruke plattformteknologi Teams er det mulig. Vi vil også legge rette for å gjennomføre intervju ansikt til ansikt på egnet sted, dersom du foretrekker det.

Dersom du synes det er greit, ønsker vi å ta opp intervjuet på lyd. Opptaket slettes når vi har skrevet ut intervjuene.

Vi tar høyde for at prosjektdeltagere kan ha ulik tilgang og erfaringer med Teams og telefon, og vi vil gjøre det vi kan for å hjelpe deg til å overkomme eventuelle barrierer og/eller avklare spørsmål knyttet til personvern, da ulike plattformer har ulik grad av kryptering og sikkerhet. Vi vil aldri presse noen til å ta bestemte valg, men lar det være opp til deg å velge formen du er mest komfortabel med.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Det vil ikke være mulig å identifisere deg i artikler eller andre publikasjoner der vi skriver om resultater av studien. Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Dette betyr at intervjuene vil anonymiseres slik at det ikke blir mulig å kjenne igjen deg som enkeltindivid. Dette gjør vi ved at direkte personidentifiserende data, som navn og adresse slettes/ændres og at andre indirekte personidentifiserende ændres og/eller kodes. Det er bare vi og veileder tilknyttet prosjektet som vil få tilgang til dataene vi samler inn. Intervjudataene vil lagres i tråd med nasjonale og interne institusjonelle retningslinjer ved UiT

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Senest innen utgangen av april 2023 vil datamaterialet anonymiseres. Vi vil slette lydopptak når datamaterialet er behandlet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og

- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra UiT Norges arktiske universitet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med: NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet

” Hverdagsintegrering og integrering gjennom fritidsaktiviteter” og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

Å delta i individuelt intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide ungdommer (personintervjuer)

Gjenta informasjon fra info – og samtykkeskjema (mal hentet fra NSD). Understreke at vi er fra UiT Norges arktiske universitet er uavhengig og har taushetsplikt, og at intervjuet/intervjuene ikke vil ha konsekvenser for dem selv, deres foreldre og familie. Intervjuet/intervjuene vil ikke påvirke deres forhold til myndigheter, skole, eller andre instanser heller.

Intervjuguiden er ment som et hjelpemiddel/guide under intervjuet med ungdommene. Kontaktetablering vil bli vektlagt, samt tilrettelegging for trygge rammer for intervjuet.

Har informanten spørsmål? Er alle spørsmål fra informantens side besvart?

Innledning:

Intervjuer presenterer seg (personlig, bidrar til trygg stemning). Om tolk er med, presentere tolk, lage «regler og struktur» for intervjuet.

Bli kjent:

Hvem er du?

Hvor kommer du fra?

Hva liker du å holde med? (interesser, vaner, ønsker...)

Hva gjorde at du vil la oss intervju deg? (Snakke rundt masteroppgavene, evt. interesser, og verdier/drivkraft knyttet til prosjektet)

Bakgrunn til ungdommen:

Når kom du til Norge? Kan du fortelle om din oppfatning om hvorfor dere måtte flykte? – og hvordan dere kom dere hit? (med oppfølgingsspørsmål).

(om mulig; Er det noen som ble igjen i hjemlandet ditt? Savn? Ubesvarte spørsmål? Fortell).

Hvordan vil du sammenligne din hverdag nå og din hverdag før? (i hjemlandet/flukt)

Ankomst til Norge

Hvordan vil du beskrive det å komme til Norge? Spesielle episoder? (Hyggelige, utrygge). Spesielle folk du husker? Hvem fikk dere hjelp av? Fortell.

Hva fikk dere hjelp til? Hvordan opplevdes hjelpen? Eksempler? Fortell?

Bolig? Klær? Mat? 'Kultur'? Klima? Fortell.

Informasjon? For mye? For lite? For utydelig?

Er det informasjon om familien din og deg selv du tenker/tenkte var/er viktig at de som skal hjelpe dere, vet noe om? Evt. hva? Har du blitt spurt om dette? Evt. av hvem?

Familie

Kan/klarer du sette ord på hvem dere er som familie? Beskriv. Fortell.

IP:

Hva kjenner du til om programmet? Fortell

Hva tenker du om programmet? Viktig? Mindre viktig? Fortell/forklar.

Hvordan opplever du dine foreldre sin deltakelse i programmet? Påvirker det deg på noen måte, at noen i familien din deltar i IP? Hvordan?

Skole:

Hvordan er det på skole?

Språk? Kommunikasjon? Fått nok informasjon?

Trives du? Hva bidrar/evt. hindrer?

Voksenpersoner? Noe du skulle ønske de gjorde annerledes? Mer av? Mindre av?

Fritid:

Hva liker du å gjøre i fritiden?

Er du med på organiserte aktiviteter?

Får du brukt fritiden din slik du ønsker å bruke den?

Hva bidrar til det? Evt. hindrer deg?

Hvordan har du fått nettverket ditt, hvor har du blitt kjent med andre etter du kom til Norge?

Kan du fortelle om nettverket ditt?

Hvor møter du andre på fritiden?

Avslutning:

Er det noe du føler vi burde snakket om? Som du tenker er viktig at vi forstår? Tar med videre? Andre innspill?

Minne om kontaktmuligheter etter intervju (dersom du kommer på noe mer du vil si i etterkant av intervjuet).

Takk for intervju og samtale

